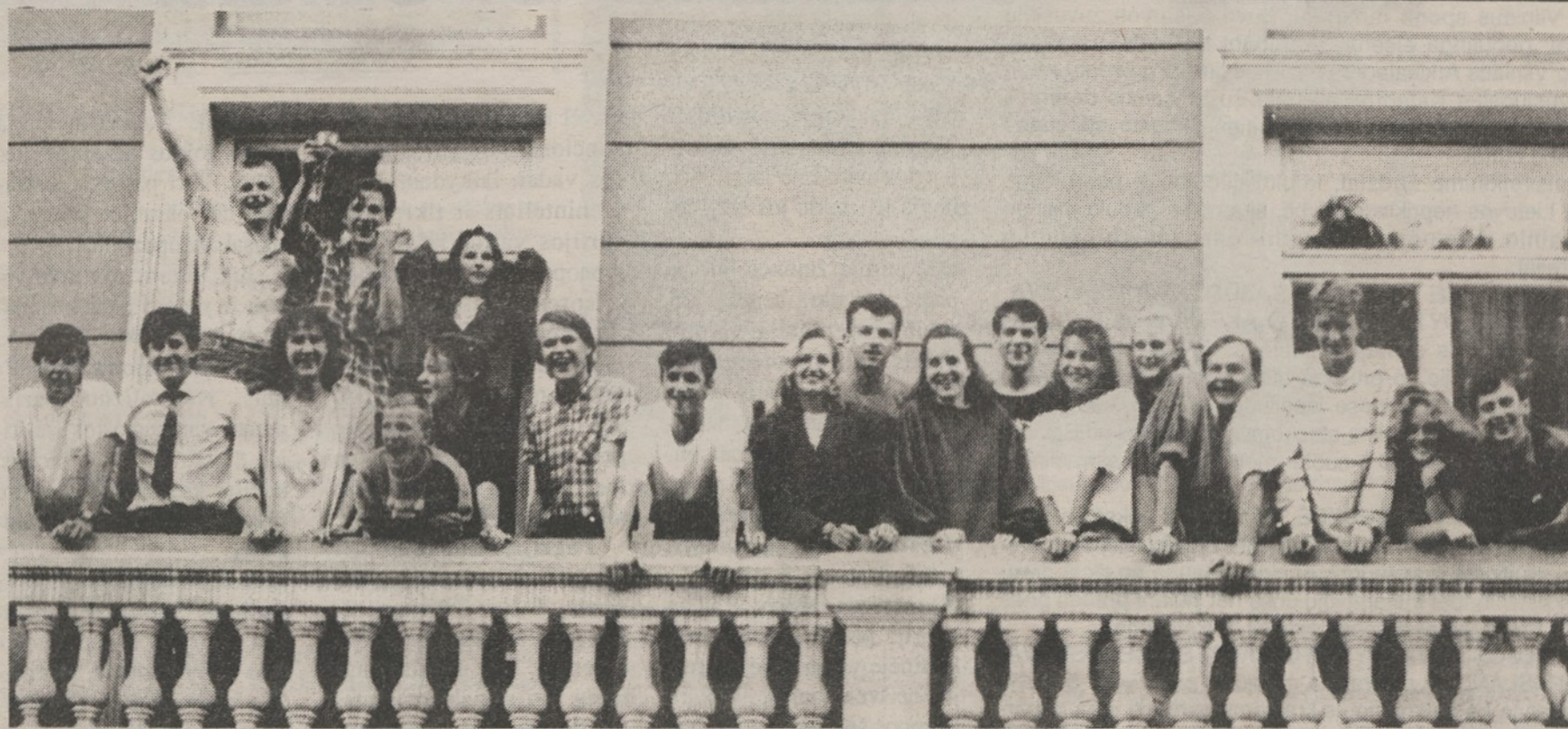

Perskaitykite šį straipsnį "Pažinti tėvų ir senelių kraštą", kad gerai suprastumėt ko nori iš kitur atvykę mūsų kraujo vaikai!

PO MEDININKŲ LIETUVA BUS VĖL KITOKIA

Svarbiausias savaitės įvykis

Romualdas OZOLAS

Kai praėjusį pirmadienį, liepos 29-ąją, Maskvoje buvo pasirašyta tarpvalstybinė Rusijos – Lietuvos sutartis, atrodė, kad svarbesnio įvykio nebus. Nenoriu teigti, kad su Rusija pasirašytų dokumentų reikšmė sumenko po to, kas atsitiko paskutinįją liepos naktį. Tačiau visiškai aišku kad apie tų dokumentų įmanomas pasekmes galėsime ir turėsime kalbėti vėliau, nes dabar pats svarbiausias klausimas, paliktas mums praėjusios savaitės, yra žudynės Medininkuose.

Ankstų vidurvasario rytą vidury javų lauko muitinės namely buvo sušaudyti aštuoni jauni neblogai ginkluoti vyrai. Sušaudyti nuginklavi ir suguldius ant žemės. Sušaudyti taikant į pakaušį arba į smilkinį (gal kai sukos žiūrėti?). Sušaudyti taip žiauriai profesionaliai, kad gal tik kokio Babij Jaro sušaudymo metodika, apie kurią pašiurpusiems vakariečiams ant Lagodi Como kranto užpėnai pasakojo Zenonas Pozaniakas, gali pralengti šią – ten lenktyniaudavo, kiek katras gyvų galvų pramuš viena kulka. Medininkų skerdynės tokios absurdiškos, kad tik noras mirčių beprasmybe sukelti žmonių siaubą gali

būti kokia nors šio nusikaltimo prasmė.

Bet kam šito siaubo reikia? Juk nei Bushas kaip žmogus reagavo, nei Gorbačiovas ką nors supranta pasakė, Novo Ogriove išgirdę apie Medininkų skerdynes – jos jų nepaveikė. Kaip ir TASS'o viską taip sukritikavusio, kad jo pranešimas nors ir diplomatine kalba, bet pakankamai aiškiai galėjo reikšti tik viena: darom ir darysim Lietuvoje viską, ką manom ir manysime esant reikalinga. Tad kas gi Maskvos laimėta šia politine žmogžudyste? Nieko! Tik Lietuva dar syki sutelkta.

I rugpjūčio 1 d. skubiai sukvieštą nepaprastąją Aukščiausiosios Tarybos sesiją susirinko maksimalus deputatų skaičius, dirbo nuo ryto iki nakties, ruošdami septynetą įvairių dokumentų, kurių prasmė buvo tokia: laikytis vien tik nesmurtinio pasipriešinimo formomis toliau nebegalima – leidimai sušaudyti nėra pasipriešinimas. Priešintis reikia nebe visuomenės jėgomis, o valstybinių gynybos institucijų priemonėmis. Reikalinga nacionalinio saugumo koncepcija, kurią Vyriausybei pavedama parengti rudens svarstymams. Reikia

organizuoti tokį visuomenės ugdymą, kuris garantuotų naujų – savignos kaip taikos sąmonės elemento – vertybių išvirtinimą mūsų sąmonėje ir elgesyje.

Šeštadienį, rugpjūčio 3 d., po tikrai iškilnių laidotuvių posėdžiavusios Valstybinė derybų su Tarybų Sąjunga delegacija bei Laikinoji gynybos vadovybė irgi padarė deramas savo veiklos korekcijas. Buvo pasiųsta telegrama V. Dogužievui, teiraujantis, ar negalėtume tikėtis, kad per dvi savaites iš Lietuvos bus išvestas OMON'as ir sugrąžinti užgrobtieji pastatai? Buvo veiksmingai stumtelėtas priekinis Vyriausybės formavimas – dar liepos 31 d. vakare jo paties prašymu atleistas iš pareigų laikinai einantis vidaus reikalų ministro pareigas Marijonas Misiukonis, Policijos departamento generaliniu direk-

PAŽINTI TĖVŲ, IR SENELIŲ KRAŠTĄ

Stasė Karmazaitė

Vilniaus universiteto auditorijos, išleidusios vasaros poilsui ir darbams studentus, sukvietė lietuvių sūnus

toriumi ir vidaus reikalų ministro pirmuoju pavaduotoju paskirtas Petras Liubertas. Atsakomybės, pasirengimo savignai ir gynybai motyvai deramai nuskambėjo ir IV pasaulio lietuvių žaidynių uždaryme. Lietuva po Medininkų neišsigando. Po Medininkų Lietuva pasirengė gintis nebe vien dainomis.

Šito norėta pasiekti Medininkų žudynėmis?

Norėta ar ne – pasiektas: Lietuva po Medininkų tapo ir bus kitokia.

ir dukras iš Amerikos, Prancūzijos, Šveicarijos, Norvegijos, Australijos, Anglijos, Vokietijos. Pažinti Lietuvą ir jos žmonių kalbą taip pat atvyko vokiečiai, du šveicarai ir amerikiečiai. Jie klausosi paskaitų, važinėja po Lietuvą, svečiuojasi pas gimines. Humanistinio jaunimo sąjunga pakvietė praleisti vakarą Mokytojų namuose, o "Ratilio" ansambliciai išmokė lietuviškų dainų ir šokių. Priėmę kvietimą apsilankyti "Lietuvos ryto" redakcijoje, liepos 16 dieną jos duris pravėrė Tomas Viskanta, Sanda Simanavičius. Monika Vygantas, Kristina Vyganaitė, Nida Stankūnaitė ir Glennas Johnsonas.

Nida tik paveiksluose matė Gedimino pilį, Senamiesčio gatves, o senelė pasakojo, kad gatvėse beveik visi kalba lietuviškai. Amerikoje draugai ligi sausio mėnesio manė, kad Lietuva – ne Nidos tėvų kraštas, o jos religija. Ir tik rinkdama su drauge parašus pajuto didesnę susidomėjimą lietuviiais. Prasidėjus karui Persijos įlankoje, amerikiečiai stebėjosi, kodėl jos nori padėti tolimam mažam kraštui, kai daug amerikiečių šeimų palietė karas. Nida paklausė, kodėl čia taip anksti uždaro kavines, o New Yorke į jas gali įeiti ligi ketvirtos valandos ryto.

Išlydėdami Tomą tėvai prašė neiti į karštus taškus, (Nukelta į 3 psl.)

ALTS St. Peterburgo skyriaus valdyba ir kontrolės komisija 1991 – 1992 metų kadencijai.

Iš kairės į dešinę sėdi: A. Rūkas, A. Česnaitė, J. Taoras, Antanas Jonaitis.

Stovi: J. Švedas, P. Dalinis, P. Jančiauskas, J. Šulaitis ir J. Žvynys.

Valdybos rūpesčiai... norime pasikviesti Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos tautininkų frakcijos atstovą-deputatą Dr. Rasą Rastauskienę į St. Peterburgą pranešimui ir į artėjantį ALTS Seimą, kuris numatomas ateinančiais metais gegužės 16 – 17 dienomis.

Girdėta iš Vilniaus

Balys Gaidžiūnas

• ŠEŠTADIENI, RUGPJŪČIO 3-ąją, į paskutinę kelionę Vilniuje palydėjome: Mindaugą Balavaką, Juozą Janonį, Algimantą Juozaką, Algirdą Kazlauską, Antaną Musteikį, Stanislovą Orlavičių, Ričardą Rabavičių. Septynis vyrus, nužudytus Medininkų pasienio poste.

Iš Vilniaus sporto rūmų, kur buvo pašarvoti žuvusiųjų palaikai, gedulinga eiseną, skambant bažnyčių varpams, pasuko Vilniaus Arkikatedros bazilikos link. Po šventų mišių už žuvusiųuosius Katedros aikštėje su buvusiais draugais atsisveikino Lietuvos policijos, muitinės, krašto apsaugos savanorių būriai.

Atsisveikinimo žodžiai, kupini liūdesio ir pasiryžimo tvirtinti Lietuvos nepriklausomybę, skambėjo gedulo mitinge Antakalnio kapinėse. Supilti dar septyni smėlio kauburėliai...

• LIETUVOJE TAUTINIO SAJŪDŽIO INICIATYVA, PRADĖTA VYKDYTI PROTESTO AKCIJA prieš juodąsias baretes. Ten tris dienas, palapinėse įsikūrę lietuviai demonstruoja, kad jie ko greičiau būtų iškraustyti iš Lietuvos. Demonstrantų platinamuose lapeliuose rašoma, kad už žudynes ir plėšikavimus pilną atsakomybę turi prisiimti Sovietų Sąjungos vadovybė. O ji nuolat mėto pėdas ir sąmoningai slepia tikrąjį kaltininką.

• LIETUVOS VYRIAUSYBĖ, kaip niekad anksčiau, gauna daugybę užuojautos pareiškinų dėl žiaurių skerdinių Medininkų muitinėje ir apsaugos punkte. Gauna ne tik iš draugiškų valstybių, bet ir stambiųjų unijų net siūlant pradėti prieš Sovietų Sąjungą pasaulinės apimties boikatavimą.

• NAUJOS SUTARTYS PREKIAUTI SU ČEKOSLOVAKIJA IR ISLANDIJA pasirašyta rugpjūčio pradžioje. Sutartyse numatyta ką galima tiems kraštams parduoti ir ką dabartinės sąlygose galima iš jų pirkti. Sutartys pasirašytos tų kraštų atstovams atvykus į Vilnių.

Čekoslovakija nori iš Lietuvos pirkti baldus, mineralines trašas, cementą, metalo pjovimo stakles, mažo galingumo elektros variklius, popieriaus pramonės gaminius. O parduoti nori troleibusus, sunkvežimius, medicinos prietaisus, avalynę, chemijos gaminius ir daug kitų gaminių.

• VILNIUJE, VIRSULIŠKIŲ RAJONE, kur bus statoma nauja bažnyčia, vyskupas Juozas Tumaitis pašventino parapijos namus ir juose įrengtą laikiną koplyčią. Dalyvavo didelis būrys tikinčiųjų nes tai pirma, po karo pradėta statyti katalikų bažnyčia Vilniuje.

• "LIETUVOS RYTAS" PRANEŠA, kad: "Rugpjūčio 5 dienos prekybininkai laukė neramiai. Tą pirmadienį Respublikos Vyriausybės nutarimu prasidėjo prekyba už bendruosius talonus, vadinamąsias "vagnorkas".

Tą dieną teko aplankyti kai kurias parduotuves, tačiau nuo pat ryto prie jų stoviniavo nė kiek ne daugiau žmonių kaip įprastą dieną. Beje, dar ne visi pirkėjai yra "vagnorkų" gavę. Kai kuriose darbovietėse bendruosius talonus žadama išduoti tik šiomis dienomis kartu su atlyginimais... Šiaip ar taip pardavėjos pasakojo, kad pirmąsias tris valandas beveik niekuo nebuvo prekiaujama; žmonės domėjosi kainomis, žiūrėjo prekes, ir tik kai kur susidarė nedidelės eilutės. Visų jų mintis tarsi apibendrino Vilniaus centrinės universalinės parduotuvės direktorė Birutė Lekavičienė:

"Mes tikėjome didelio pirkėjų srauto, tačiau prekyba prasidėjo labai ramiai. Krito į akis, kad didelę paklausą turi audinys užuolaidoms – tiulis. Taip pat žmonės gerai perka indus, įvairius stalo reikmenis. Kitose sekcijose – labai nedidelė prekyba. Pavyzdžiui, per pusdienį pardavėme tik vieną rankinį laikrodį, vieną palta, niekas nesidomi audiniais, nors tikrai yra iš ko pasirinkti.

Žmonės truputį nepatenkinti, kad nedaug tegavo bendrųjų talonų. Pavyzdžiui, šiandien prekiavome avalyne po 350 rublių. Tačiau net ir aš, didelės parduotuvės direktorė, tesugebėčiau nusipirkti už dabar gautus talonus tik vieną batą. Nenuostabu, kad jau pastebėjome žmonių, dažniausiai atvykusių iš kitur, kurie prašo pirkėjų parduoti jiems bendruosius talonus. Matyt, prasidėjo prekyba talonais."

PADĖKIME ATGIMSTANČIAI ENCIKLOPEDIJAI

1988 m. prasidėjęs Lietuvos atgimimas į savo bangas įtraukė ir enciklopedijų leidyklą.

Dabar pradėta rengti enciklopedija apie Lietuvą XX a. "Naujų žvilgsnių", kuri aprėps iki šiol nuo lietuvių daugumos slėptą Nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, Lietuvos okupaciją, tremtį rezistenciją ir išeiviją. Pastorojo skyriaus ("Pasaulio lietuviai") neparengsime be aktyvios užsienio lietuvių paramos. Todėl kreipiamės į Jus, prašydami padėti sudaryti išeivijos organizacijų, lietuvių veikloje pasižymėjusių žmonių vardyną, patikslinti žinias apie "Lietuvių enciklopedijoje" aprašytus žmones, įstaigas ir pateikti analogiškų žinių apie tuos, kurie nebuvo aprašyti, bet dabar galima greičiau pateikti leidyklai per į Lietuvą vykstančius žmones arba per mūsų įgaliotinį Š. Amerikoje poną Petrą Reginą, R.R. £ 2, Gana-noque, Ont. K7G 2V4, Canada.

Mykolas Mikalajūnas
Leidyklos direktorius

Lietuvoje gausėja partijų, įvairių kitų organizacijų, stiprėja ir partijų vidaus kova. Todėl garsūs balsai, raginantys vienyti dėl bendrų tikslų, o ne poliarizuoti jėgas. Partinis paklusnumas, atrodo, vėl tampa didžiausia nario dorybe. Tokie raginimai verčia suklusti ir pamąstyti: ar iš tikrųjų vienybė yra tokia jau didelė vertybė, kurios griovimas – mirtina nuodėmė kaip vaizduoja kai kurie jos sergėtojai.

Į partiją žmonės buriasi pagal tam tikrą bendrą vertybinę orientaciją. Antra vertus, toji orientacija būtent ir išskiria juos iš visuomenės. Būdama organizuota valia, partija įvairiais būdais stengiasi paveikti visuomenės nuotaikas, pažiūras, o galiausiai ir ją valdyti. Taigi iš esmės ji kėsina į visuomenės laisvę. Tačiau istorija parodė, kad demokratinėje visuomenėje partijos neišvengiamos. Vakarų Europos šalyse ilgainiui jos, išreikšdamos įvairių sluoksnių interesus, tapo savotišku tiltu tarp vyriausybės ir tautos.

Didžiausias Lenino "nuopelnas" kaip tik tas, kad jis sukūrė naujo tipo partiją, kurios pagrindinis tikslas – užgrobti ir išlaikyti valdžią bet kokiomis priemonėmis. Šią patirtį perėmė vėlesnio laikotarpio totalitarinių režimų vadai (Musolinis, Hitleris). Kartu taip buvo puoselėjas mitas apie vieningą partiją ir jos galią.

Tačiau partija iš esmės nėra ir negali būti vieninga, nes buria gyvus žmones. Ši partijos gretų vienybė mitą visada uoliai puoselėjo bolševikai. Jie smerkė frakcijas partijoje, vadindami jas "klikomis". Tačiau paradoksas tas, kad nepaisant visų kalbų apie vienybę, bet kurioje partijoje frakcijos – realybė. Bet jų vaidmuo skirtingas. Partijos vadovybė visada stengiasi nuslėpti nuo visuomenės esančius nesutarimus, nes iš esmės ji valdo partiją. Taip ji tampa valdančiąja frakcija, kuri siekia kalbėti visos partijos vardu. Būtent ši valdančioji frakcija kaip tik pavojinga ne tik partijai, bet ir visuomenei, kadangi siekia realizuoti savo diktatoriškas ambicijas ir egoistinius tikslus. Stalinas, pasmerkęs ir galiausiai fiziškai sunaikinęs opoziciją, tapo vienvaldžios partijos šeimininku ir valdė ją ir šalį ilgus dešimtmečius, remdamasis savo sukurta valdančiąja frakcija.

Šiandien mes bandome vaduotis iš totalitarinio mąstymo ir veiklos stereotipų. Tačiau, pasirodo, jie dar labai gajūs. Naujai besikuriančios partijos savo veiklo

AR LIETUVOJE REIKALINGA OPOZICIJA?

Valdas Pruskus

je vėl bando atgaivinti valdančiosios frakcijos idėją. Jos vadai, laikydami save vieninteliais ir tikraisiais partijos valios reiškėjais, monopolizuoja teisę kalbėti ir spręsti partijos vardu. Žmonės labai jautrūs tokioms ambicijoms. Juolab, kad nemaža dalis partijų "vadų" dar neseniai reiškė priešingas pažiūras. Ar ne todėl žmonės ir neskuba stoiti į naujas partijas?

Pagal sociologines apklausas simpatizuoja žalie-siems. Tačiau Žaliųjų partijos gretose tėra keli šimtai žmonių. Vos per tūkstantį narių turi socialdemokratai bei demokratai, krikščionys demokratai. Žinoma, partijos kūrimas – ilgalaikis procesas, ne viską pasako ir narių skaičius. Tačiau didėjan-ti žmonių apatija ir nenoras dalyvauti partijų veikloje jau patys savaime iškalbingi, verčia mąstyti ne tik mus bet ir naujų partijų bei organizacijų vadovus.

Ne paslaptis, kad valdančioji frakcija, orientuota į dešinę, ryški ir Sąjūdyje. Būtent ji sprendė, kuriuos kandidatus rinkimuose į Respublikos Parlamentą būtina remti, o kuriuos – ne. Po rinkimų Sąjūdžio elitas savo įtaką išplėtė ir parlamente, kuriame daugumą sudaro jo remti deputatai. Atsidėkodami už paramą savo geradėjams; daugelis jų davė savotišką paklusnumo įžadą, kartais aukodami net savo partijos ir rinkėjų interesus. Todėl nenuostabu, kad daugelį nutarimų deputatai "palaimina" be didelių diskusijų, nes žino, kad juos iš vakaro aptarė Sąjūdžio elitas. Ar tokia praktika neprimena dar ne tokios tolimos praeities Aukščiausios Tarybos veiklos? Bandymai diskutuoti problemą neretai įvardijami kaip priešiški Lietuvai jėgų pasireiškimai, inspiroti Maskvos.

Tūlas pilietis gali paprieštarauti... kam, girdi, skatinti opozicijos reiškimąsi parlamente, jei ir taip politinė situacija Lietuvoje sudėtinga. Taip, dabar mums reikia susiklausymo ir apgalvotų

veiksmų. Tačiau ar reikia mums tokios tariamos vienybės, kuri pasiekta atsisakant demokratijos principų, atsisakant opozicijos?

Juk būtent jos nebūvimas ir sudaro palankias sąlygas priimti skubotus ir ne visada pamatuotus sprendimus. Neutralizuoti parlamento valdančiosios frakcijos diktatoriškas ambicijas, kurios kaskart vis labiau ryškėja, gali tik veikli opozicija.

Tokia opozicija būtina ir partijoje. pirma, per opoziciją partijoje retransliuojamos naujos idėjos, plintančios visuomenėje. O tai savo ruožtu leidžia laiku koreguoti partijos orientaciją ir prioritetus. Antra, nuomonių svarstymas, remiantis demokratijos ir viešumo principais apsunkina kelią "vienintelei teisingai" nuomonei, griaua vienminčių mitą, kuris galiausiai veda partiją į stagnaciją.

O kur gi ta riba, kurią peržengus opozicija (frakcija) perauga į naują politinę partiją?

Opozicija (frakcija) ginanti naujas vertybes orientacijas, prioritetus ir turinti savo ideologinę nuostatą, neišvengiamai transformuojasi į naują politinį organizmą. Tai natūralus procesas. Todėl persekioti juo labiau stengtis dirbtinai išlaikyti tokią opoziciją senosios partijos struktūros rėmuose nėra jokios prasmės. Tai tik tik didintų įtampą partijos viduje ir kaitintų aistras visuomenėje, be to, parodytų nesugebėjimą vaduotis iš totalitarinio mąstymo ir veiklos stereotipų.

Todėl šiandien, kuriant naujas politines partijas ir organizacijas Lietuvoje, reikėtų atsisakyti ilgus dešimtmečius puoselėto bolševikiško vienminčių mito ir pagaliau pripažinti (ne tik žodžiais), kad opozicija yra normalus ir sveikintinas demokratinės visuomenės, kurią pasiryžome sukurti, reiškinys. O partija, toleruojanti opoziciją, stipri ir gyvybinga.

Visi, kurie skelbiasi Dirvoje
niekad nesigali

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: BALYS GAIDŽIONAS
DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$25.00 • Single copy 60 cents. Prenumerata metams \$25.00, pusei metų \$15.00 • Atskrido numerio kaina 60 centų • Straipsniai pasirašyti pavardės ar inicialais nebūtina išreikšti redakcijos nuomonę • Nepausdinami straipsniai grąžinami tik autoriams prašant. • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

AIŠKUS VALSTYBINGUMO BRUOŽAS

Antanas Dundzila

Nustebau, kai iš birželio pabaigoje į Lietuvą išvykusio sūnaus, jau liepos viduryje gavau siuntinėlių su knyga. Nekantriai nuplėšęs pašto štapais ir ženklais išmargintą įvyniojimą, apsidžiaugiau: rankose laikiau 1991 m. išleistą 427 psl. knygą, "Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos (pirmojo šaukimo) pirmąją sesiją" – Lietuvos seimo stenogramas. "Čia bus neeilinis pasiskaitymas!" – nusisypsojau ir neapsirikau.

Knygą tik pavarčius, pirmasis įspūdis buvo toks: Lietuva, šalia kasdieninių valstybės atstatymo rūpesčių, rado ir jėgų ir išteklį net atskira knyga išspausdinti AT sesijų stenogramų rinkinį; pats faktas tvirtina, kad valstybingumo prasme, kraštas yra pajėgus savarankiškai tvarkytis.

Nuo 1990 kovo 11 d. niekada neabejojau, kad Aukščiausios Tarybos posėdžiai yra protokoluojami ir saugomi archyvuose. Tačiau negalvojau, kad jie bus tuoj pat leidžiami nors, tiesa, ir nedideliu tiražu – tik 2,500 egz. Daug kartų matęs JAV CONGRESSIONAL RECORD leidinį ir kai kuriuos prieškarinės Lietuvos valstybinius dokumentus, buvau susidaręs nuomonę, kad tokie plačiai visuomenei prieinami leidiniai yra savotiška prabanga įmanoma arba tik turtingam kraštui, arba jau dirbančiam ramioje, pastovioje aplinkoje.

Ir štai, siurprizas: turime išleistas Aukščiausiosios Tarybos stenogramas! Tai turėtų kiekvienam ypač aiškiai pabrėžti, kad turima reikalo ne su kokia nors XX amžiaus "bananų respublika", ne su komunistinio narve išaugintais iškrypėliais, bet su įstatymų leidimo darbą rimtai dirbančiais valstybės vyrais.

Išleistos stenogramos apima XXXII – XXXIX posėdžius, vykusius 1990

balandžio 3-5 ir 9-10 d.d. Beveik 400 psl. skiriama posėdžių debatams, po jų – priimtųjų įstatymų bei nutarimų ir gana smulkus turinys. Leidinys surinktas lengvai skaitomu šriftu.

Posėdžius veda posėdžių pirmininkas, padedamas bent balsų skaičiavimo komisijos pirmininko bei sekretoriato.

Visose kalbose į vienas kitą kreipiamasi "Gerbiame" deputatai, gerbiame pirmininke, gerbiame toks ir toks". Prie pavardžių gana plačiai yra dokumentuojama atstovo rinkiminė apylinkė. Yra dokumentuotų pasisakymų iš salės su pasta ba kad "nesigirdi". Retai, bet pasitaiko užklausimu iš salės be pavardės. Bendras įspūdis: posėdžiaujama tvarkingai, mandagiai. Salėje pasitaiko juoko, o savo pasitenkinimą atstovai reiškia plovimų. Kai kurios kalbos yra ilgokos.

Visi projektai būna pirmiau apsvairstomi komisijose. Komisijai, kokį nors projektą referavus, plenumė būna užklausimų. Štai, viename projekte (p. 234) kilo neaiškumų dėl žodžio "atskaitingas" prasmės: Gavęs pirmininko leidimą kalbėti, balsas iš salės trumpai ir dalykiškai paaiškino, kad šis žodis yra Lietuvos kalbos žodyno, I tome, 426 puslapyje!

Tik prieš mėnesį atkurtos nepriklausomos valstybės gyvenimo pradžioje, kurių nors ryškesnių kontraversijų šiame leidinyje dar nematyti. Tam tikra prasme sekantieji stenogramų tomai bus "įdomesni", iš jų gal aiškiau suprasime vietinius valstybės tvarkymo vingius.

Reikia tikėtis, kad šių stenogramų leidimas bus tęsiamas.

Skaitykite ir platinkite
DIRVA

KAIP ATGAUTI LIETUVOS PRIVATIZUOJAMĄ NUOSAVYBĘ

Lietuvos Generalinio Konsulato New Yorke informacija

Daug tautiečių, susirūpinusių lėtu privatizacijos procesu Lietuvoje, kreipiasi į Generalinį Konsulatą teiraudamiesi kaip galėtų savo pastangomis šį procesą pagreitinti. Vieni norėtų nupirkti namus ar ūkius sau ar savo giminačiams, atgauti nekilnojamą turtą, organizuoti bendroves, užsiimti importu – eksportu ir t.t.

Generalinis Konsulatas, turėdamas labai ribotą personalą, nepajėgia kiekvienam klausiančiajam atsakyti. Šie klausimai dažnai panašūs, todėl reikia tenkintis bendro pobūdžio informacija, naujausių įvykių šviesoje.

Pirmiausia išsidėmėtina, kad Lietuva tebėra okupuota, Maskva tebeignoruoja 1990 m. kovo 11-sios d. Nepriklausomybės atstatymo aktą, okupantų veiksmai užkerta kelią į nepriklausomybę, demokratiją, privatizaciją ir perėjimą į rinkos ekonomiką.

Lietuvos sienas tebekontroliuoja Kremlius, jos ekonomika vis dar prirakinta prie komandiniu būdu tvarkomos sovietinės ekonomikos, – viena grimsta ir pasakui save traukia žemyn antrąją.

Lietuvos vyriausybė ir Aukščiausioji Taryba tikisi kad pavyks gyventi savarankiškai, todėl jau svarstomi ir ruošiami įstatymai, vedantys į laisvos rinkos ir privatinės nuosavybės ekonominę sistemą.

Tai svarbu ir išeivijai. Jie norėtų prisidėti prie ekonominio gerbučio atstatymo, investuoti savo santaupas, susigrąžinti paveldėtą nuosavybę ir pan.

Lietuvoje svarstant nuosavybių grąžinimo projektus ne vienas skuba į Generalinį Konsulatą New Yorke atnaujinti seno Lietuvos paso galiojimą arba išsiimti naują vietoje prarasto. Šios pastangos nereikalingos, nes teisė į nuosavybę ir pilietybę yra skirtingi dalykai. Nė vienoj civilizuotoj valstybėj turto savininkas, pakeitęs pilietybę, teisių į nuosavybę nepraranda. Neįsivaizduojama, kad Lietuvos galėtų priimti tokį Aukščiausioji Taryba diskriminuojantį įstatymą, kad nuosavybė grąžinama tik tiems buvusiems savininkams, kurie grąžinimo metu yra Lietuvos piliečiai. Tai būtų ne tik diskriminacija, bet ir privatizacijos principų pažeidimas.

Čia tenka pastebėti, kad įstatymus ir potvarkius privatizacijos ir nuosavybių grąžinimo reikalu leis Lietuvos žmonių demokratinio būtu išrinkta Aukščiausioji Taryba, o ne užsienio lietuviai, į kurių norus ir pageidavimus bus tik atsižveigta.

To viso akivaizdoje kas aukščiau išdėstyta kiekvienas supras, kad šiuo metu

santaupų investavimas į biznesą Lietuvoje yra labai rizikingas ir nepatartinas iki kol Lietuvos ūkis nebus atsipalaidavęs nuo Sovietų Sąjungos ekonominės sistemos.

Nuosavybių grąžinimas negalės būti ribojamas naudojimo prasme. Pavyzdžiui, ūkis grąžinamas tik tam, kuris tuojau eina ūkininkauti, namas – tik tam savininkui, kuris keliai į jį gyventi. Gali būti, kad bus nustatyta, kad ūkiai pirmoje eilėje grąžinami tiems, kurie tuojau pradeda ūkininkauti, kitiems vėliau.

PAŽINTI TĖVŲ, IR SENELIŲ KRAŠTĄ

Stasė Karmazaitė

(Atkelta iš 1 psl.)

jei prasidėtų suirutė, tuoj pat grįžti. Bet tuomet jie eitų liudyti pasauliui, nes anot Kristinos, žmonės vis dar ne supranta, kas vyksta Lietuvoje. Daug Kristinos draugų Washingtono universitete studijuoja politiką, bet apskritai Amerikos jaunimas apie ją kalba mažai. Monikos nuomone, jie labai išsiblaškę, pasinėję į asmeninių gyvenimų ir galvoja, kad visada gerai gyvens, kad kitaip ir negali būti.

Monika greitai gaus magistro laipsnį. Jos laisvalaikis prasideda vėlai vakare. Amerikoje žmonės labai užimti, todėl kasdien patiria daug įtampų. Kaip prieš juos atsilaikyti? Pamatęs, kad sugebėjimais pralenki kitus, igauni pasitikėjimo.

Ten daug problemų, bet jos priverčia žmogų siekti vis daugiau. Monika dirba kavinėje, ji turi dirbti tik gerai. Jei kavinės savininkė pamatytų, kad kuris nors darbuotojas vagia, jį atleistų be žodžių. Ir čia lietuviai darbštūs, bet sistema priverčia juos suktis, kombinuoti. Kristinos giminės Lietuvoje, baigę medicinos mokslus, gauna mažus atlyginimus, bet jiems rūpi darbas. Monika sako, kad Amerikoje už tokį darbą jie gautų gerus pinigus ir normaliai gyventų. Jūsų visa sistema, – pridūrė Kristina, – veikia prieš normalų darbą, ji verčia žmones spekuliuoti. O juk spekuliantai – pirmieji kapitalistai, nes jie apsukrūs. Glennas jau ketvirtą kartą atvyksta iš Amerikos, pramoko lietuviškai ir paste bėjo, kad teisingai ir sąžiningai gyvenantys žmonės pasmerkti gyventi skurde. O jo tėvynėje, jei daugiau dirbi, tai ir uždirbi daugiau. Tačiau Glennas vis atvyksta

į Lietuvą, nes čia žmonės ne taip užimti, o jų santykiai natūraliau, paprastesni. Nes jiems reikia ne daug mašynų, o medžių šalia namų.

Į Lietuvą Monika, Kristina, Tomas, Nida, Sanda atvyko pirmiausia pamatyti, kas atsitiko su Sąjūdžiu, kokia dabar politinė situacija. Galbūt todėl ir Vilniaus Universiteto profesoriai, aiškinantys, kokia graži lietuvių kalba, ne visada skaito paskaitą pilnoje auditorijoje. Anot Nidos, jiems daug įdomiau būtų paskaitos apie Lietuvos dabartį.

Iš ekskursijos po Kauną viena amerikietė grįžo su sopančiu veidu. Laisvės alėjoje prie jos priėjo vaikinai, bet amerikietė nesuprato jo klausimo. Tuomet pašnekovas čiupo už rankos ir prisitraukė arčiau. Kai amerikietė išlūgė praeivį nustūmė, atsilošė nuo smūgio į veidą ir pajuto kraujo skonį. Lietuvaitis lyg niekur nieko atsisėdo kiek toliau ant suolo. Papasakojusios šią istoriją Monika, Kristina ir Vida pasimetusios kalbėjo, kad Amerikoje toks išsišokėlis iškart atsidurtų policijoje, kad ten jos žinotų, į ką kreiptis, o čia žmonės ejo pro šalį, tarsi nieko nė neįvyktų. Nida važiuos pagyventi į Kauną, bet vakarais į miestą neišeis. Tomas pridūrė, kad Lietuva vakarėja, bet jos valdžia pirmiausia turi pasirūpinti teisės sistema, kad visi piliečiai jaustųsi saugiai.

Dr. J. Vengrio memuarai
MANO KELIAS
270 psl., kaina 12 dol.
gaunama:
J. Vengris, P.O. Box 104
Osterville, MA 02655

LIETUVA PO 45 METŲ

Genovaitė Dumčiūtė – Breichmanienė

– 6 –

KAUNO TELEVIZIJOS LAIDA "SEKMADIENIO RYTAS"

Nepavyko man išsiaiškinti kodėl ir kaip, bet vieną rytą paskambino man iš Kauno televizijos ir paklausė ar aš nesutikčiau trumpai pasikalbėti. Nustebau ir paklausiau – apie ką jie nori kalbėti. "O, tik apie lietuvių išeivių kultūrinę veiklą, apie tautinių šokių šventes ir t.t." – atsakė malonaus balso vyriškis. "Mes turime VIII-sios tautinės šventės vaizdajuostę ir leidinį, tad norėtume daugiau žinių gauti ir jomis pasidalinti su mūsų žiūrovais." – tęsė jis. Per spėjusi, kad nenoriu nieko kalbėti politinėmis temomis, sutikau.

Šiandien Petrinės – birželio 29 diena. Išaušo vasaros rytas. Dar prieš vidurdienį ateina du vyrai iš televizijos stoties. Vienas prisistato – Raimundas Šeštakauskas, o kitas kameros operatorius. Be jokių pasirengimų išeiname į sodelį ir pradėdame pokalbį. Raimundas klausinėja mane kaip mes galime suvažiuoti iš viso pasaulio į tautinių šokių šventes, kiek suvažiuoja jaunimo, kiek susirenka žiūrovų, kaip rušiamasi šventėms ir t.t. Kalbamės apie 15 minučių. Paibaigoje jis vis tik, paėmęs VIII-sios tautinės šventės leidinį į rankas, pavarto jį ir sako: "Leidinyje Jūs labai mėgstate vartoti posakį "geležinė uždanga". Kaip jūs jaučiatės, atsiradusi už jos?"

"Geležinę uždangą" aš perskridau pakeliui – sakau jam – "O į antrąjį klausimą tegaliu atsakyti klausimu – kaip gi gali jaustis žmogus po 45 metų pirmą kartą grįžęs į savo Tėvynę, į savo gimtąjį kraštą, kurio visą gyvenimą ilgėjos. Aišku, aš jaučiuosi gerai. Juk čia yra mano gimtinė, čia įmintos vaikystės pėdos, čia mano tikrieji namai." Jis dar palinkėjo man, kad šis vizitas nebūtų paskutinis. Taip baigėsi mūsų pasikalbėjimas.

Tą laidą "Sėkmadienio rytą" iš Kauno televizijos stoties mačiau liepos mėn. 9 d. jau grįžusi į Vilnių. Ši sėkmadienį, pirmą kartą per Lietuvos televiziją yra transliuojama pusvalandžio religinė valandėlė. Kalba kardinolas V. Sladkevičius, choras gieda lietuviškas giesmes, o po to perduoda įvai-

rių su religija susietų įvykių santrauką ir apžvalgą.

Lietuva žengia pirmuosius žingsnius nepriklausomybės link, tad nenuostabu, kad sekančiu punktu yra valdančios komunistų partijos narių apklausinėjimas. Užklausti – ką jie galvoja apie taip dažnai minimą Lietuvos nepriklausomybę, jie tvirtina, kad tik kultūrinėje ir iš dalies ekonominėje srityje jie pritartų Lietuvos nepriklausomybei. Lietuva turinti likti sovietų sąjungoje – toks yra tvirtas ir vieningas jų nusistatymas.

Tada seka įvadas apie lietuvių tautinius šokius ir parodo vieną kitą t.š. ratelį, šokantį lyg ir gegužinėje. Po to seka pasikalbėjimas su manimi. Niekas neiškirpta, nesutrupinta. Mūsų draugai stebisi, kad tiek daug laisvės. Prieš pusę metų jie nebūtų net išdrįsę apie tai pagalvoti. Ypatingai stebimo religinių temų nagrinėjimas.

JAUNŲJŲ GYDYTOJŲ PRIESAİKA

Mūsų giminaitis Emilis šiandien gauna gydytojo diplomą, tad negalime praleisti šios progos nepasidžiaugę su juo ir jo mamyte. Visos iškilmės vyksta vien tik lietuvių kalba. Priekiniuose suoluose sėdėdama 251 jaunas gydytojas. Pirmą kartą po 50 metų jie duoda tarptaurinę gydytojo priesaiką ir pirmą kartą prisiekia lietuviškai trispalvei. Absolventai pasižada savo jėgas ir mokslą skirti žmonijos gerovei. Nebeminima sovietų sąjunga ar tarybinė Lietuva. Naujuosius absolventus pasveikina Medicinos akademijos rektorius Antanas Proškevičius, sveikatos apsaugos ministeris A. Vinkus ir daugelis kitų.

Drąsiausią ir ugningiausią žodį pasako vidaus ligų katedros vedėja A. Baubienė, pabrėždama, kad jie yra istorinė laida, nes po daugelio metų pirmą kartą duoda gydytojo priesaiką lietuviškai trispalvei. Būsimieji daktarai padėkoja savo profesūrai, pasižadėdami savo jėgas ir mokslą skirti Lietuvos žmonių gerovei.

KAUNO MUZIKINIAME TEATRE

Emilis maloniai mus nustebina pranešdamas, kad jam pavyko gauti bilietus į paskutinį prieš atostogas

spektaklį. Laisvės alėja eina pėsti, nes vakaras labai malonus, o teatras netoliese. Buvusis Operos ir dramos teatras dabar vadinamas Kauno muzikiniu teatru. Ir iš lauko ir viduje, atrodo, niekas pasikeitę. Ir tik kai atsisėdame savo ložėje, apsidairau aplinkui ir nustembu – koks mažutis, miniatiūrinis atrodo šis teatras, kaip ir anksčiau išpuoštas aksomu dengtomis kėdėmis ir rūtos šakele scenos uždan goje. Prieš daugelį metų stengiausiu kuo daugiau valandų čia praleisti, kuo daugiau žinių ir grožio pasisemti. Koncertas labai geras. Tai populiarių operų ir operečių arijų rinkinys. Girdime arijas iš "Traviatos", "Madame Butterfly", "Don Juano", "Linksmosios našlės" ir kt.

Kai išeiname laukan, nors saulė ir nusileidusi, dar gana šviesu. Turime laiko dar kartą nueiti prie Romo Kačantos susideginimo vietos. Kiek kartų čia praėjau, visados čia padėtos šviežių gėlių puokštės. Kiek toliau ilgais plaukais barzdotas jaunas vyras palipęs ant kėdės kažką aiškina. Apie jį stovi būrelis žmonių. "Prieš pusę metų jis nebūtų čia išbuvęs nei pusvalandžio" – sako Emilis.

KĖDAINIAI

Tas pats kelias veda mus į Kėdinius. Norime aplankyti uošvių ir sesers kapus. Kai tik artėjame prie Kėdinių miesto pakraščio, pamatome iš tolo aukštesnius už namus baltus kalnus. Tai Kėdiniuose pagamintų trąšų kalnai supilti laukuose. Stebimės, kaip valdžia leidžia trąšas palikti vėjo ir lie-

Kėdinių Senasis miesto savivaldybės pastatas. Petras Breichmanas prie savo sodintos liepos jaunystės metuose.

taus valiai. Emilis mums aiškina, kad žmonės labai nepatenkinti padidėjusia gamtos tarša, bet jie turi darbo ir tai iš dalies kompensuoja nemalonumus. Didžiąją pagamintų trąšų dalį išveža į kitas respublikas. Valdžia nesirūpina žmonių sveikata ar saugumu.

Petras greitai atranda savo tėvų ir sesers kapus. Paminklai statyti prieš 60 metų dar tebestovi, bet jau aptrupėję, pradedantys griūti. Nebėra kam juos prižiūrėti ir tvarkyti, nes kiti giminės gyvena toliau, o Kėdiniuose likusi pamotė sena ir paliegusi.

Nutariame aplankyti pamotę. Greitai surandame Birutės ir Janonio gatvių sankryžoje stovintį namą. Namas buvęs gražus ir erdvus, bet dabar labai apleis-

tas ir reikalingas remontas. Jis nudažytas geltona garsyčių spalva. Visi mediniai namai Lietuvoje nudažyti daugiausia ta spalva. Aš susidomėjau – argi ta spalva taip visiems patinka. "O, ne". – atsako man "Pas mus nėra pasirinkimo – reikia pirkti tai kas yra krautuvėse".

Prie namo didelis vaismedžių sodas ir daržai. Iš namo pasirodo seneliai – smalsiai į mus žiūri trys moterys ir vyras. Tai vyro pamotės seserys ir brolis, jau pensininkai atsikraustę iš kolūkių į miestą, nes čia ramiau gyventi, o ir namai didesni ir patogesni.

Moterys prapuola ir po kiek laiko pasirodo vėl persirengusios svečius sutikti ir išsipuošusios. Tačiau vaizdas vistiek labai liūdnas. Apmetu akimis trobesius ir sodą, kurį Petras jau apėjo, norėdamas prisiminti, kuris vaismedis dar jo sodintas išliko iki šių dienų. Galva, išlindusi iš aviečių krūmų – ragauja ar avietės jau prinokusios. Jis vis jaučiasi lyg tai būtų jo namai. Petras pasakoja, kaip čia būdavo smagu. Iš sporto aikštės susirinkdavo draugai ir lakstydavo po sodą ir avietyną. Taip, kadaise čia sklido juokas, virė gyvenimas, gimė ir brendo planai geresniam rytojui. Dabar beliko tik prisiminimai ir šie gyvenimo vargų iškankinti senukai, kurie žiūri į mus tikėdamiesi, kad pasakysim jiems ką nors gero ir jų vargai pranyks. Kai kažkas prasitaria, kad tarp mūsų yra daktaras, tuojau visi pradeda skūstis savo ligomis, prašyti stebuklingų vaistų.

Vyro pusbrolis Anatolijus siūlo aplankyti senąją buvusios miesto savivaldybės namą, kuriame 1925-26 metais jie visi gyveno, kai vyro tėvas ėjo Kėdinių miesto

(Nukelta į 6 pusl.)

Dvidešimt devintasis Dirvos novelės Konkursas PREMIJA 700 DOLERIŲ

skiriama iš

a.a. SIMO KAŠELIONIO

palikimo, kurį tvarko
Korp! Neo-Lithuania

Tema: Autoriams suteikiama neribojama teisė novelės temą, turinį ir pobūdį patiems pasirinkti.

Ilgis: Novelė turi būti ne trumpesnė kaip 15 psl. mašinėle rašytą, su dvigubu tarpu.

Laikas: Paskutinė rankraščiui įteikti data 1991 metų rugsėjo 15 d. (pašto antspaudas).

Adresas rankraščiui siųsti:

Dirva, Novelės konkursas,
P.O. Box 19191
Cleveland, Ohio 44119-0191

Paruošimas: Konkursui siunčiami rankraščiai būtinau privalo būti parašyti rašomąja mašinėle ir pasirašomi slapyvardžiu. Tas pats slapyvardis užrašomas ant pridėdama uždaro vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Tikslai laimėjusio vokelis bus atidarytas

Nepremijuoti rankraščiai grąžinami tikslai autoriams prašant, jų nurodytu adresu.

Jury komisija iš trijų narių sprendžia kas premijuotina paprasta balsų dauguma.

KŪRYBA IR MOKSLAS

POEZIJA, ĮVEIKUSI VISAS UŽTVARAS

Vytautas Kubilius

POEZIJA, ĮVEIKUSI VISAS UŽTVARAS

"Atgimime" Nr. 19, 1991 m. buvo atspausťas Vytauto Kubiliaus rašinys apie poetą Vytautą Mačernį. Jis, ne tik Mačernio gerbėjas, bet visiems poeziją rašantiems gali būti įdomus. Jį spausdiname ir Dirvos skaitytojų dėmesiui.

Red.

Piktas likimas lydi poetą Vytautą Mačernį toli anapus jo vienišo kapo Žemaitijos laukuose.

Dvidešimt šešerius metus laukė V. Mačernio poezija pirmojo leidimo Lietuvoje. Po to dar dvidešimt vieneri praslinko iki antrojo, pilno, įstrigusio spaustuveje net trejetą metų dėl ofsetinio popieriaus stygiaus.

Prisimenu pirmąjį V. Mačernio minėjimą 1971 m. pavasarį ant Šarnelės kalnelių ir Telšiuose. Koks įtarumas ir baimė tebegaubė poeto vardą! Daugelio buvo prašyta: važiuokime į Šarnelę, prie poeto kapo, jam būtų tik penkiasdešimt... Susirinko saujelė: P. Aukštikalnytė, P. Drevinis, E. Matuzevičius, V. Bložė, R. Mikšytė, K. Nastopka, L. Noreika, G. Didelytė, klaipėdiškis fotografas B. Aleknavičius, "Alkos" muziejaus direktorius V. Valatka su savo bendradarbiais.

Telšių valdžia atsisakė dalyvauti – neatvyko, girdi, nė vienas liaudies poetas. Vakaro metu atsiuntė telefonogramą: neleisti skaityti eilėraščių M. Karčiauskui. Išsigandusią vakaro vedėją perkalbėjom: tegul tuoj pat skaito V. Mačerniui skirtą eilėraščių ciklą, o jūs pasižiūrėsite – telefonograma pavėlavo... Plungės valdžios vyrai jau buvo nugriovę rodyklę į Mačernių sodybą. Jie tvirtai laikėsi požiūrio – nėra ko gerbti iš Sibiro grįžusios buožių šeimos ir bandito kapo (paskleistas gandas, kad greta poeto palaidotas ir jo brolis, žuvęs miške). Radijo ir televizijos komitetas ilgam uždraudė atlikinėti V. Bražinsko dainas, sukurtas "Metų" sonetų tekstais. "Lietuvių literatūros istorijos" dvitomis, kurio rengėjai išdrįso įdėti poeto portretą, buvo apspardytas žurnale "Komunistas".

Turėtų pagaliau baigtis V. Mačernio, užmušto 1944. spalio 7 d. Žemaičių Kalvarijoje artilerijos sviedinio skeveldros, pomirtinis

kančių kelias. Privalu užtikrinti jam nuolatinę vietą mūsų meninių vertybių piramidėje, kurią istorinis laikas smarkiai perrikiuoja. Šarnelės poetas pramynė taką visai "žemininkų" kartai (K. Bradūnas, A. Nyka – Niliūnas, H. Nagys), kuri dabar garbingai grįžta į namus. Lietuva išliks, – skelbė poetas 1941 m., – senolių sodybose; mūsų gyvybės šaknys glūdi žemėje; "kiekviena kalba, upeliukas, takas... yra mano sudedamosios dalys". Pirmą kartą lietuvių poezijoje "senolių namas – didelis ir tvirtas" iškilo kaip esminė žmogiškos būties erdvė, o šiaurės žemdirbių gentis, kalbanti "išdidžia tėvų tarme", tapo istorijos vyksmo ir tautos vertybių centru, kuriam suteiktas aristokratiškas iškilumas ir spindesys ("Aš pažinau karalių tavyje...").

V. Mačernis autentiškiausiai išreiškė globalinį nerimą ("Kai nėra kur veido nevilty priglaust"), kuris užgulė Lietuvą Antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir iki šiol tebesmaugia mums gerklę. Jo eilėraščiai gimsta iš destabilizuoto pasaulio lūžinėjančių, į katastrofą slenkančių situacijų: "Ir man dažnai taip neramu, taip neramu". Jo laišškai – gal vieningai tokie mūsų epistolinėje literatūroje – alsuoja emocijų krizių įtampa, svajonės ir nevilties kaktomušomis, karo perskirtų ir traškomų likimų šauksmu. V. Mačernio kūryba išdidžiai paneigė giedriąją P. Vaičiūno formulę: "Skaudaus tragizmo iš lietuvių kūrejo nėra ko laukti".

1938 m. vasarą V. Mačernis su moksleivių ateitininkų ekskursija keliavo į Kuršių neriją. Išvykdamas iš Nidos, jis dar kartą atsigrėžė į kopas, pagautas šiurpios nuojautos: greitai neteksime šito Lietuvos pajūrio... 1939 m. Hitleris užgrobė Klaipėdą, 1940 m. Stalinas – visą Lietuvą.

V. Mačernio lyrika ištryško iš juodos tų praradimų gelmės. Poetas nekommentavo politinių įvykių. Jis tiesiog jautė baisų netikrumą, nelemties alsavimą, besismelkiantį iki pat širdies, tuštumos lauką, kuriame atsidūrė žmogus. Jis išsinėrė iš prieškarinių laikų idėjų bei iliuzijų lukšto ir atsistodijo priešais okupaciją ir karo

siaubą savo apnuoginta, drebančia siela.

Griūvančioje istorijoje V. Mačernis vis dėlto ieškojo patvarių žmogaus egzistencijos esmių, kurių jokios okupacijos negalėtų nušluoti. Jis valingai plėšėsi iš kasdieninės aplinkos tenlink, "kur anapus patirties likimo žvaigždės žydi". Poezija – ne emocijų įvykių dieno-raštis, o likiminė pastanga "išspręst gyvybės ir mirties lygtis su begale nežinomųjų". Poetas nežino jokių apriorinių sprendimų ("einu, bet nežinau į kur nueisiu"). Jis tyčiojasi iš apibrėžtų pažinimo dogmų ir pasiruošęs "netekt iliuzijų visų". Nebūtis siurbia mus į save, išmesdama "į visatos šaltį dygų" be jokių amžinumo garantijų. Tai negali nutildyti klausinėjančio proto ("Kodėl kas nors yra?"), besiveržiančio į absoliučią tiesą ir iš anksto abejojančioja. Tai neužgesina "aukštųjų akimirkų", kai staiga viskas stebuklingai sušvinta, – dėl jų ir verta gyventi. Nenumalšinamas pažinimo troškulis kaip didžioji gyvenimo prasmė – "Neatimk, Dieve, iš manęs klydimo teisės./ Noriu pats surasti savo kelią" – suteikė V. Mačernio poetinei mąstysenai dilgsinčios intelektualinės aistros ir vidinės autonomijos, kuri nejautė jokio konjunktūros spaudimo.

Lietuvių lyrikoje, regis, dar niekas nesugebėjo taip be jokių filosofinių pozų ir deklamacinio tono išgyventi egzistencijos klausimų, kurie buvo ne abstrakcijos, o asmeninis tragiškas likimas, nesulaikomai artėjantis Šarnelės link. V. Mačernio lyrikos magija – egzistencinio nerimo intonacija, persmelkianti senolių sodybų vaizdus, lyrinių vizijų gilumoje plevenanti nebūties nuojauta, o kartu žemaitiško užsispyrimo mostas – mokėkime gyventi nors dūžtančiose formose.

Ankstyvuosiuose V. Mačernio eilėraščiuose dar buvo girdėti lyriškai trapi J. Aisčio intonacija, kylanti romantinio idealumo link.

SIUNTINIUS PRISTATOME Į NAMUS LIETUVOJE.

Rūbai, maistas, vaistai – kiekiai neriboti. MUITO NĖRA. Iš kitų miestų savo daiktus siųskite mums paštu arba UPS. Romas Pukštys, TRANSPAK, 2638 W 69th St., Chicago, IL 60629 312-436-7772

Dar nuskambėdavo retkarčiais V. Mykoliaičio – Putino skausmingos savistabos rūščiai santūrus žodžiai ir estetinė nuostata – poezija gimsta tik skausme. Tačiau greitai prasimušė jo kūrinuose dar negirdėtas lietuvių poezijoje balsas: "Aš buvau visada per daug rimtas./ Man patiko tik vandens gilūs". Tai geliantis vidinės rimties, skausmingų nuojautų, įstabių lyrinių vizijų balsas, ieškantis esmės po nežinios dangum. Atsirado lėto, mąslaus pasakojimo intonacija, perverta tragiško nerimo, pradėta formuoti O. Milašiaus, Ch. Baudelaire'o, E. Yeats'o R.M. Rilke's lyrikos vertimų, kurių ėmėsi jaunoji poetų karta (L. Švedas, M. Indriliūnas, H. Nagys, V. Mačernis). Atsisakyta patetikos, gražaus kalbėjimo, retorinių gestų. "Būti tokiam atviram, nuogai atviram, iki paskutinės raidės", – moralinis poeto priesakas sau pačiam. Jis drąsiai įveda į so-

netus kietą sąvokinę kalbą, kurioje nėra trapių niuansų, šoka į šiokiadienišką, paprastą ir aiškų kalbos toną, nepereinančią į potekusių virpėjimą. Bet nuplikintose klasikinėse formose užsidega vizija tarytum spalvotas ekranas: pakyla iš atsiminimų gelmės protėvių sodybos ir gamtos reginiai, o atkakliai klausinėjanti mintis virsta vientisu, reljefingu judėjimu. Svaiginanti poetinės vizijos galia ("Ir degdamas liepsnoj, aš vėl regiu"), dar susijusi su neoromantizmo tradicija, ir griežta formos drausmė, pasisemta iš anglų literatūros studijų, subrandino naują lietuvių poetinio žodžio galybę.

V. Mačernio poezija atlaikė sunkių istorijos pervertų išbandymą. Ji ir šiandien stebina unikalios kūrybos jėgos stiprybe, jos intersyviu degimu kiekvienoje eilutėje, kaip ir prieš penkiasdešimt metų, kai V. Mykolaitis – Putinas susižavėjęs šuktelėjo: "Štai – poetas!"

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LOGOS

1990
NR. 1

RELIGIJOS FILOSOFIJOS
IR BAŽNYTINIO MENO
ŽURNALAS

ISSN 0868-7692

LOGOS. 1990, Nr. 1. Lietuvoje leidžiamas religijos filosofijos ir bažnytinio meno žurnalas, globojamas St. Šalkauskio fondo, Kaišiadorių vyskupijos ir kt. Redaktorė D. M. Stančienė rašo: "Lietuvos grįžimas į Europą – tai grįžimas į krikščioniškąją Vakarų tradiciją. Krikščioniškos vertybės bei pažiūros yra lietuviškos tautinės sąmonės dalis, todėl, tęsdamas Lietuvos Respublikos tradicijas, žurnalas "Logos" žadins dvasinį atsinaujinimą ir puoselės glaudesnę jungtį su Vakarų Europos kultūra. Žurnale spausdinsime originalius teologų, filosofų, kultūrologų straipsnius, Vatikano dokumentus ir jų komentarus, filosofijos darbų vertimus, eilėraščius religijos tema, kalbėsime apie bažnyčios meną, pateiksime religinio gyvenimo kroniką". "Logos" žurnalą galima užsisakyti: D. M. Stančienė, Viršuliškių 71-60, 232056 Vilnius, Lithuania, arba Prel. Alg. Bartkus, Pontificio Collegio Lituano, V. Casalmonteferrato, 20, 00182 Roma, Italia.

GRAŽUS FESTIVALIS BRIGHTON PARKE

Liepos 14 d. vakare baigėsi tris dienas trukęs 9-sis Brighton Parko namų savininkų organizacijos surengtas tradicinis lietuvių festivalis, dabar likęs vieninteliu Chicagos lietuviams.

Šiomet festivaliui pasitaike geras, šiltas oras, neskaitant menko "pakrapinimo" šeštadienio rytą. Taigi, gamtai ir orams būnant palankiems ir dalyvių būta, turbūt, daugiau negu ankstesniais metais.

Šio festivalio atrakcija, kuri labiausia traukė mūsų tautiečius, tai atvykusi iš Kauno grojanti kaimo kapela "Griežlė". Šis 9 asmenų liaudies muziką grojantis ansamblis labai pakėlė mūsų tautiečių nuotaiką ir kuomet "Griežlė" grojo – palapinėje netilpo žmonės. Čia ne vien tik buvo galima klausytis, bet ir patiems įsijungti į ritmą ir pašokti.

Šiam muzikiniam kolektyvui festivalyje grojančiam antri metai iš eilės, vadovauja jaunas muzikantas Dalius Ivanauskas. Šiomet pirmą kartą atvykę dainininkai Giedrė Beinorienė ir Vytautas Drungilas tikrai pakėlė klausytojų nuotaiką. Čia ypač reikia pažymėti smuikininę Rūtą Baginskię, kuri yra profesionalė muzikantė, dirbanti Kauno muzikiniame teatre, o Antano Jankausko juokai dažnai pralinksmindavo ir rimčiausią klausytoją.

Beje, šiame festivalyje grojo ir kiti ansambliai, žinoma – amerikiečių muzika. Tarp jų buvo ir mūsų tautiečio Algio Bylos vadovaujamas "Country" muzikos ansamblis.

Taip pat buvo ir nemaža

lietuviško maisto, taigi, visiems buvo linksma ir gera.

E. Šulaitis

LIETUVIŲ TAUTINĖS SAJUNGOS GEGUŽINĖ

Chicagos skyriaus, kuriam vadovauja Matilda Marcinkienė gegužinė įvyko liepos mėn. 21 d. Ateitininkų namų ažuolyne, Le monte.

Chicaga buvo kankinama didelių karščių, tad buvo abejojama dėl gegužinės sėkmės. Bet sekmadienį saulė pasislėpė už debesėlių. Tad nors ir buvo karšta, žmonės išdrįso palikti savo vėsinaus namus ir rezidencijas – suvažiojo gana gražus būrys sąjungos narių ir jų draugų. Iš vėsinaus automobilių išlipę, jautėmės lyg kepykloje, bet apsipratome. Kadangi iš namų sklido kugelio ir kiti kvapai, tad pirmiausiai visi skubėjo užkasti. Maistą pagamino Dana Kurauskienė (už ačiū), tad jai verta rengėjų padėkos! Prie maisto išdavimo talkininkavo valdybos narės: Filina Braunienė ir Verutė Linkevičienė. Barą tvarkė: Petras Vėbra ir Kazys Rožanskas. Turtingą loteriją pravedė Eleonora Valiukėnienė.

Gegužinę aplankė dr. Po vilas Švarcas, Tautinės sąjungos pirmininkas. Visi svečiai, kurie apsilankė – buvo garbingi, tad atskirai jų neminėsiu. Prie stalų gyvai šnekučiuotasi. Stalas, kurį "šefavo" dr. Leonas Kriaučeliūnas, buvo gal gyviausias, kadangi prie jo sėdėjo ir sąjungos pirmininkas. Gegužinė gerai pavyko (dėl sausros uodų visai nebuvo).

Rengėjai dėkoja visiems talkininkavusiems, aukojusiems laimėjimus ir atsilankiusiems.

(jž)

JAV LB XII-TOSIOS TARYBOS PREZIDIUMAS

Susirinko birželio 25-tą dieną aptarti einamuosius reikalus ir pradėti planuoti XIII-tosios Tarybos pirmąją sesiją. Posėdyje dalyvavo Angelė ir Romas Nelsai, Danguolė Navickienė ir Algis Raulinaitis.

Pirmininkė Angelė B. Nelsienė pranešė, kad Tarybos vardu siuntė laiškų valdžios pareigūnams ir sveikino B. Jelciną, laimėjusį Rusijos Prezidento rinkimus. Pirmininkė taip pat minėjo, kad dalyvavo Baltų Laisvės Dienos rezoliucijos pasirašyme, kalbėjo su kongresmanais Rohrbacher ir senatorium Bradley bei jų asistentais ir dalyvavo šiuose organizacijų susirinkimuose ar pranešimuose: Washington Times ir Wall Street Journal redakcijų kolektyvų, Baltų Fundacijų ir National Security Council.

Prezidiumas XII-tosios Tarybos buvo įpareigotas prašyti Prezidento Bush de facto Lietuvos valdžios pripažinimo. Šis įpareigojimas įvykdytas.

Lietuvių Fondo įstatų pakeitimas XII-tosios Tarybos raštu priimtas, balsuojant 39 "už" ir 4 "prieš". Rezultatai išsiųsti LF pirmininkui Algirdui Osčiui.

Buvo pristatytas Kontrolės Komisijos pranešimas ir žodžiu padėkota vyr. rinkimų komisijos pirmininkui Pranui Jogai už pravestus XIII-tosios Tarybos rinkimus.

Atsižvelgiant į Krašto Valdybos pageidavimus, XIII-tosios Tarybos pirmoji sesija įvyks spalio 4-6 die-

REDAKTORIAUS VIZITAS

Mykolas Mikalajūnas, Lietuvos vyriausiosios enciklopedijų redakcijos vyriausiasis redaktorius, liepos 25 d. atvyko iš Toronto į Lietuvą Tyrimo ir Studijų Centrą Chicagoje. Jis čia viešės apie mėnesį ir susipažins su Pasaulio Lietuvių Archyve sukaupia medžiaga bei koordinuos enciklopedinių veikalų leidimą su LTSC pirmininku prof. dr. Jonu Račkausku, PLA direktorium Česlovu Gricevičium ir kitais kultūrininkais.

(arza)

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Pakelės kryžius naujai atstatytas netoli Baisogalos

LIETUVA PO 45 METŲ

Genovaitė Dumčiūtė – Breichmanienė

(Atkelta iš 4 psl.)

burmistro pareigas. Jo pastangomis iš ožkų turgaus vietoje padarytas miesto skveras ir apšodintas liepaitėmis. Vieną liepą tėvas leido pasodinti savo vienuolikamečiui sūnui. Petras greitai atranda ją, dabar jau ir namą praaugusią. Pasodinta per arti namo ir palinkusi į saulę.

KAUNO PARDUOTUVĖSE

Daug buvau girdėjusi apie parduotuves Lietuvoje. Beveik kasdieną Vytauto parko laiptais nusileidžiam į Laisvės alėją. Šiandien nutariame aplankyti Kauno parduotuves. Laisvės alėjos viduryje iš lauko gana išpuodingai atrodanti yra parduotuvė "Merkurijus". Negalima sakyti, kad nieko nėra, bet visos prekės: avalynė, rūbai, medžiagos, namų reikmenys ir kita yra tokios prastos kokybės, kad Kanadoje prasčiausios rūšies krautuvėms neprilygstų. Tačiau vis tik galima nusipirkti būtiniausių prekių. Bet maisto parduotuvės yra apgailėtinoje būklėje. Duonos, pieno ir sūrio, agurkų, pomidorų ir kopūstų, dar galima gauti, bet mėsos visai nėra. Vitrinose išdėstytos karvės kanopos ir kur-ne-kur kiaulės galva. Vienoje parduotuvėje užtinkame ant stalo sudėtus į rudą popierį suvyniotus ryšuliukus. Mano vyras paklausia: "O kas čia yra?". "Na, ar tu iš mėnulio nusileidai? Pirk-jei nori. Kai namo parsineši, tai ir sužinosi kas ten yra" – tuojau atsako pardavėja. Mes esame išlepinti – mums Kanadoje ir Amerikoje padėkoja

ir už tai, kad atėjome į parduotuvę pravėrėme jos duris. Lietuvoje pardavėjos ir visi kiti patamautojai labai atšiaurūs, nemandagūs, niekas nesišypso, nedėkoja, o tik laukia, kad greičiau išeitum ir paliktum jas ramybėje.

Pardavėjos apsilikusios baltais chalatais, aukštomis baltomis kepurėmis, įsiremusios į šonus, dairosi per langus, nes nėra nei prekių, nei pirkėjų. O jeigu kas nors ir užklysta, tai ir tą apibara. Atrodo, kad visą savo pyktį ir nesėkmes išlieja ant vargšo pirkėjo, kuris per dieną slampinėja nuo vienos parduotuvės prie kitos, vis ieškodamas – gal atras ką nors nusipirkti. O jeigu kur nors pasirodo dešros ar mėsos, tuojau susidaro didžiausia eilė žmonių.

Kai grįžome namo, išsiaiškinome, kad tuose ruduose ryšuliukuose parduoda kaulus, ant kurių yra šiek tiek mėsos. Kad žmonės ne sirinktų, jau iš anksto supakuoja. Jeigu lydės laimė, tai gali ir daugiau mėsos ant kaulų rasti, o jeigu ne – negalėsi nieko kaltinti.

Visai kitokios yra "dolerinės" parduotuvės. Ten gali rasti radijo aparatų, video, rekorderių, lygiutuvų kavinukų, foto aparatų ir t.t. Taip pat yra visokių rūšių degtinės, cigarečių, šokolado, kovos, megztinių, batų taip pat papuošalų, gintaro, aukso dirbinių. Kaune randame ir keletą dailės kūrinių parduotuvių. Galbūt blogas laikas, daug turistų, bet mums nepasisekė nieko jį rasti. (Bus daugiau)

Kauno kapelos "Griežlės" dainininkai: Giedrė Beinorienė ir Vytautas Drungilas.

Išimtis ar privilegija?

Ramunė Sotvarienė

LR AT nutarime Nr. I – 789 pasakyta, kad LR piliečių išimties tvarka gali būti suteikta asmenims, turintiems nuopelnų LR, aktyviai prisidedantiems prie jos ekonominės ir socialinės pažangos. Tai reiškia, jog minėti asmenys, tapę LR piliečiais, išsaugo ligi tol turėtą pilietybę.

– Ar nesuskaldysime išveivijos į dvi stovyklas, – klausė manęs, kai prašiau papasakoti apie žmones, kuriems pritaikyta ši išimtis, – gavusius LR pilietybę ir negavusius? Iš tiesų nėra paprasta kalbėti apie žmogaus vertingumą, jo nuopelnus, juo labiau spręsti, ar pakanka tų nuopelnų suteikti pilietybę išimties tvarka. Pretenduojantys vėlgi labai skirtingai mąsto apie save. Vienas, ilgus metus dirbęs Lietuvos labui, nesiryzta parašyti pareiškimo. Kitas, pasisukiojęs keletą mėnesių, mano turįs tokią teisę, ypač, jeigu palaiko kuris įtakingas deputatas. Išvengti subjektyvumo vertinant sunku, kadangi kriterijai abstraktūs ir neaiškūs. Gal todėl tarp išimties tvarka LR pilietybę gavusių nemažai jaunų žmonių, kurių pavardės beveik nieko nesako netgi daugumai AT deputatų. Suprasdama, kad nėra etiška viešai nagrinėti žmogaus nuopelnus, mėginau nors truputį sužinoti apie šiuos, sakyčiau, Garbės piliečius. Deja, norinčių komentuoti neradau. Matyt, ir AT jau pasiekė atgarsiai kalbų, jog daug kam be pagrindo atsakoma neigiamai, o kai kam suteikiama už nežinia kokius nuopelnus.

– Nebuvo atvejo, kad nesuteiktume pilietybės ar balsai būtų pasidalinę, – sakė Pilietybės komisijos pirmininkas Kazimieras Motieka – aš siekiu, kad visų prašymai būtų patenkinti. Pameniu, kažkas skubiai prašė pilietybės, kad galėtų sumokėti už viešbutį rubliais. Tada mes, žinoma, susilaukėme.

Gal ne visai teisingai supratau, nes vartydama dokumentus aptikau vos ne 100 prašymų, iš kurių 28 sulaukė teigiamo atsakymo. Nekrito į akį nė viena pavardė visiems žinomo žmogaus, kuriam būtų atsakyta neigiamai. Bet patyriau, ko kiek įvairūs likimai ir norai. Antai iš Irako atvykęs Vita Issa, šiuo metu gyvenantis Maskvoje, prašo politinio prieglobsčio. Daug TSRS piliečių neketina keisti gyvenamos vietos, bet sutinka turimą pilietybę keisti į Lie-

tuvos. Vietnamietis Nguen Kong Bon antrą dešimtį metų gyvena Klaipėdoje be pilietybės. Dabar panorą tapti LR piliečiu. Žydų kilmės Zinaida M. su turistine grupe atvyko į Vilnių ir paprašė leidimo likti, nes nepatinka Izraelyje, tačiau Izraelio pilietybės prarasti nenori. Daug vietinių kitataučių siekia išsaugoti TSRS pilietybę ir tapti LR piliečiais, kad galėtų dalyvauti privatizacijoje.

– Kiek telefono skambučių, – sako AT juridinio skyriaus vedėjas pavaduotojas, komisijos narys Vytautas Sinkevičius, – kiekvienam aiškinu įstatymą, išimties taikymo sąlygas. Kartais po to komisija gauna skundus, kad trukdau išigyti antrąją pilietybę. Gal čia yra kalbų apie neobjektyvumą pradžia? Gavusi pareiškimą pilietybės komisija kaupia ir nagrinėja medžiagą. Labai dažnai po to, kai pasiūlome kreiptis į juridinį skyrį dėl papildomos informacijos, žmogus nutaria palaukti, dar pamąstyti. Užsienio, Vidaus reikalų ministerijos pateikia savo išvadą, prašome, kad nuomonę pasakytų tos šalies kompetentingos organizacijos. Išnagrinėjusi medžiagą komisija pateikia pasiūlymus AT Prezidiumui, kuris priima sprendimą.

– Apytikriai du tūkstančiai žmonių prieš karą gavo Lietuvos užsienio pasus. Ar to pakanka gauti LR pilietybę išimties tvarka? Manau – pakanka. – Sako Kazimieras Motieka. – Konsultuoja mės su ponu Lozuraičiu, laukiame jo išvadų.

Akivaizdu, jog dviguba pilietybė – problemiškas dalykas ir teisiniu, ir procedūros, ir etikos požiūriu. Deputatų nuomonės skyla į dvi grupes: už ir prieš. AT Pirmininko pavaduotojas Česlovas Stankevičius nedvejojdamas tikino, kad dvigubos pilietybės reikėtų vengti, kad tarptautinė teisė orientuotųsi į viengubą, antraip gali kilti nemažai problemų, susijusių su pareigomis bei teisėmis. Iš tiesų, įsivaizduokite, kad šalis, kurių piliečiais esate, susikivirčio ir pradėjo kariauti, o kaip elgtis, jeigu abi reikalauja atlikti karo prievolę? Paprastai dvigubos pilietybės galimybės ir niuansai aptariami dvi šalėse sutartyse. Lietuva tokių nėra sudariusi. Daug būta bandymų to išvengti. Tai 1930 m., 1946 m. Hagos konvencijos, tam tikrų regionų valstybės pavyzdžiui, Arabų lygos, yra pa-

sirašę susitarimus prieš dvigubą pilietybę. Tokią nuostatą fiksavo ir prieskario Lietuvos konstitucijos. Nors, 1938 m. konstitucijoje buvo numatyta, kad piliečiu gali tapti "asmuo, nusipelnęs Lietuvos valstybei". Teisinės sistemos komisijos narys, deputatas Egidijus Jarašiūnas pastebėjo, kad šiais principais dažniausiai vadovaujasi mažos valstybės. Didžiųjų interesai ir dalyvavimas pasauliniame kontekste yra kitoks.

– Iš karto po Nepriklausomybės paskelbimo išimties taikymo procedūra buvo paprastesnė. Juk yra laikas, kai ir menkas darbas reikšmingas, o kuo toliau – tuo griežtesni reikalavimai. Nemanau, kad dėl to, jog kam nors bus atsakyta, galėtų kilti rimtesnių problemų, kai kalbame apie išimtį ir tam tikrą reikšmingumą Lietuvos valstybei. – Kalbėjo E. Jarašiūnas. – Problemos aktualėjimas gali būti susijęs su privatizacijos procesu.

Įdomi pasirodė pastaroji mintis. Šių žmonių teisės tokios pat kaip ir visų mūsų. Jie dalyvaus privatizacijoje, galės išigyti butus, žemės ir t.t. Suprantama, kodėl persiabejonė, ar nesukaups didesnės dalies Lietuvos turto šie, savo arba tėvų valiuta disponuojantys piliečiai. Tarkim, sumanys kuris nupirkti dešimt butų ar namų ir nuomotuoti benamiams. Bet nevalia pamiršti, kad tvirti pinigai pateks arba į biudžetą, arba kitiems žmonėms, kurie vėl galės juos panaudoti savaip. Be abejo, gali būti įvairūs variantai. Kai kam atrodo, kad atveriant kelius svetur gyvenantiems lietuviams, privatizacijos metu gali paaštrėti Vilniaus bei Klaipėdos krašto problemos.

– Nenorėčiau pilietybės gražinimo sieti su turto gražinimu, – kalbėjo Kazimieras Motieka, – taikydami šį įstatymą prie kitų pažeisime elementariausias išveivijos teises.

Panašią poziciją dėstė ir deputatas Virginijus Pikturina:

– Ne taip svarbu, kas bus turto savininkas. Svarbu, kad biznesas būtų pelningas, valstybė gautų pajamų. Diskusijos vertų momentų matau kitur. Apsisprendimui dėl LR pilietybės tam tikrą spaudimą daro Pirminės privatizacijos įstatymas, kadangi investicinį čekį gaus tik LR piliečiai. Verta buvo palaukti lapkričio 3 d., kai baigiasi apsisprendimo terminas. Tada ir dvigubos pilietybės problema nebūtų tapusi tokia aktuali. Pasaulio lietuvių bendruomenės

pirmininkas ponas Bieliauskas minėjo, kad nereikėjo skubėti griežtai įtvirtinti viengubos pilietybės nuostatą ir kaip pavyzdį pateikė Šveicariją, kur toleruojamos kelios.

Na, o tokią nuostatą įtvirtinus, reikėtų griežtai laikytis procedūros, kad nebūtų taikant išimtį kitų išimčių, kurias ne kartą girdėjau vadinant privilegiją.

Už nuopelnus Lietuvai pilietybę išimties keliu gavo:

Rimas Čiplinskas, gim. 1969, Kanada.
Snieguolė Genovaitė Zalatorė, gim. 1963, JAV.
Edvardas Tuskenis, gim. 1964, JAV.
Dalia Navickaitė, gim. 1970, JAV.
Andrėja Dana Giedraitytė, gim. 1969, JAV.
Dalia Teresė Venckus (Venckutė), gim. 1968, JAV.
Romas Bričkus, gim. 1933, JAV.

J.R. Jurašas ir A.M. Jurašienė – Sluckaitė.
Arvydas Petras Zygas, gim. 1958, JAV.
Rita Dapkutė, gim. 1961, JAV.
Aidas Palubinskas, gim. 1970, JAV.
Oktavio Machado Neto, gim. 1962, Brazilija.
Julius Juodelė, gim. 1959, JAV.
Romas Buivydas, gim. 1963, JAV.
Loreta Stanulytė, gim. 1968, Kanada.
Virginijus Krupauskas, gim. 1950, JAV.
Jadviga Kuncaitis, gim. 1917, JAV.
Vytautas Dudėnas, gim. 1937, JAV.

Neskelbiame keleto garsių menininkų, TSRS piliečių, pavardžių kuriems taip pat suteikta ir LR pilietybė, kadangi jie oficialiai prašė to nedaryti.

Kol straipsnį rengėme spaudai, sąrašą papildė:

Bernardas Brazdionis, gim. 1907, JAV.
Aldona Brazdionienė, gim. 1912, JAV.
Juozas Kojelis, gim. 1940, JAV.
Elena Bradūnaitė Aglinskienė, gim. 1948, JAV.
Beatrice Kleizaitė Vasaris, gim. 1925, JAV.
Karla Gruodytė, gim. 1965, Kanada.
Darius Čiplinskas, gim. 1965, Kanada.

"Forumas" 1991, Nr. 12

BIG SUMMER SPECIAL LOWEST PRICES

4 weeks SHORTEST WAITING PERIOD

You can send **VOLGA** or **LADA** to your family in:

LITHUANIA - UKRAINE - LATVIA
ESTONIA - MOSCOW
LENINGRAD - MOLDAVIA
CRIMEA - BIELORUSSIA

INTERPOSTMIR CO.

DOOR TO DOOR PARCEL SERVICE TO

UKRAINE - LITHUANIA - LATVIA - ESTONIA
BYELORUSSIA - MOLDAVIA - CRIMEA
LENINGRAD, MOSCOW

• Money • We send parcels with used and new clothing
• Car sales • minimum 5kg or 12lbs. NO MAXIMUM LIMIT
• Flower delivery • Standard food parcels - regular and express

INTERPOSTMIR CO.
1055 Broadway, Buffalo, N.Y. 14212
Tel. (716) 894-9880

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

Marquette Funeral Home
2533 West 71st Street
Chicago, Illinois 60629
1-(312)-476-2345

Hills Funeral Home
10201 South Roberts Road
Palos Hills, Illinois 60465
708-430-4455

Petkus Funeral Home
1410 South 50th Avenue
Cicero, Illinois 60650
708-863-2108

Petkus-Butkus Funeral Home
1446 South 50th Avenue
Cicero, Illinois 60650
708-652-1003

Visus laidotuvių namus galite pasiekti skambindami 1-(312)-476-2345

ANTHONY B. PETKUS
DONALD A. PETKUS

DONALD M. PETKUS
LAWRENCE C. GASUNAS

DU LIŪDNI LAIŠKAI DIRVAI

Tą pačią dieną gavome du Sovietų Sąjungos pašte klajojusius laiškus.

Viename jų pasakojama, kad Lietuvoje, Kretingoje, gyvena sunkus ligonis, Vladas Vaičius, 42 metų amžiaus, dviejų sūnų tėvas.

Jis sunkiai susirgo po Černobylio avarijos.

Dabar jam būtina persodinti kraujo čiulpas (transplantation of the bone marrow). Kreiptasi į Europos ir JAV gydytojus. Atsišaukė amerikietis Hematologijos instituto direktorius Bart Barligie iš Arkanso. Tačiau reikalingos lėšos – apie 50 tūkst. dolerių.

Adresai:

Vladas Vaičius
235700 Lithuania,
Kretinga
Gegužės Pirmosios 50–24.
Tel.: 538-84

Department of Medicine
Division of Hematologie /
Oncologie
4301 West Markham.
Mail Slot 508
Little Rock, Arkansas
Tel.: 72205-9985
Fax: (501) 686-8165

O štai ištraukos iš antrojo:
"...Mūsų jauniausiai dukrelei Sonatai, kuriai dabar penkiolika metų ir jau penkti metai kai serga epilepsija. (...)Deja, kol kas ligos simptomai ne gerėja (...) mums patariama kreiptis į JAV medikus. Mes (...) neturime lėšų, nes abu dirbame mokytojais ir auginame keturias dukras, todėl sutaupyti pinigų nebuvo įmanoma..."

(...) Gal atsirastu turtinų ir kilnios širdies tautiečių, kurie atsilieptų į mūsų prašymą ir padėtų, gydant Amerikoje, pasveikti mūsų dukrelei Sonatai...

R. ir M. Zelbai
D. Poskos 10,
235915 Skaudvilė
Tauragės rajonas
Lithuania, EUROPE

MĖSOS PRODUKTAI

aukščiausios kokybės
pristatomi į namus
LIETUVOJE: medžioklinės
dešrelės, palengvica, dešros
ir kt \$95.-

Mažesnis siuntinys \$68.-
TRANSPAK, 2638 W. 69th
Chicago, IL 60629.
1-312-436-7772

JEIGU RUOŠIATĖS KELIONEI...

kreipkitės pas Ritą STAŠKUTĘ (216) 991-3321

TRAVEL AGENTS INTERNATIONAL

Van Aken Center, 20320 Farnsleigh Rd.,
1, Cleveland, Ohio 44122

Atliekame visus pavienių bei grupinių kelionių patarnavimus
Turistams vykstantiems į LIETUVĄ sutvarkom visus
išvykimo dokumentus, paruošiam palankiausia maršrutą ir
parūpinam geriausiomis sąlygomis lėktuvo bilietus.

1983 metais, sausio mėnesio 13 - tą dieną, Missourio valstijoje Nancy Cruzan, dvidešimt penkerių metų linksma ir maloni mergina, važiuodama iš darbo kelio vieškelyje neišlaikė vairo, ir automobiliui apsivertus, iškrito į griovį. Maždaug po 7 minučių policininkas ją atrado gulinčią kniūpsčią griovio purve. Patikrinęs pulsą ir jo neradęs jis iššaukė greitąją pagalbą, kuri gana greitai atvažiavo.

Greitosios pagalbos paramedikai atgaivino širdies ritmą, bet smegenų funkcionavimas dėl deguonies trūkumo buvo pakenktas ir Nancy nebeatgavo sąmonės.

Ligoninėje, o vėliau slaugos namuose, ji visą laiką buvo be sąmonės. Jos gyvybė buvo palaikoma skystu maistu per vamzdelį, įstatytą į skrandį. Jos kūnas visą laiką buvo sustingęs, rankos ir kojos sutrauktos spazmų. Jai dažnai buvo kūno ir veido traukuliai, dažnai vemdavo, turėjo diarėją. Gydytojų nuomone, atgauti sąmonę jokios vilties nebuvo.

Po keturių metų, Nancy būklei vis negerėjant, 1987 metais jos tėvai kreipėsi į apskrities teisėją prašydami leidimo nutraukti jos gyvybę palaikyti dirbtines priemones. Po keletos mėnesių teisėjas davė leidimą, bet Missouri valstijos vyriausias prokuroras užprotestavo, todėl tėvai kreipėsi į Missouri valstijos aukščiausiąjį teismą reikalaudami panaikinti teisėjo sprendimą. Missouri vyriausio teismo posėdyje Nancy tėvai sakė, kad jų nuomone Nancy nebūtų norėjusi, kad jos gyvybė, beviltiškos ligos atveju būtų palaikoma dirbtinėmis priemonėmis. Dar anksčiau ji savo draugei lyg pasakiusi, kad ji nenorėtų gyventi, jeigu negalėtų džiaugtis bent pusnormaliu gyvenimu.

Missouri aukščiausiasis teismas pripažino, kad kiekvienas žmogus turi konstitucinę teisę apsispręsti ar jis nori būti gydomas ligos atveju ar ne. Todėl teismas pareikalavo aiškaus ir įtikinančio įrodymo, kad Nancy, dar būdama gyva ir sąmoninga, buvo pareiškusi norą, kad nepagydomos ligos atveju jai būtų nutrauktas gydymas. Bet Nancy tėvų pa-

BEVILTIŠKA LIGA – O KAS TOLIAU?

Dr. D. Degėsys

reiškimas teismui buvo miglotas, nepakankamas ir nepatikimas. Todėl teismas (4 balsams prieš 3) atmetė tėvų prašymą.

Po penkių savaičių Nancy tėvai vėl kreipėsi į pirmąjį teisėją motyvuodami, kad jie turi naujų įrodymų Nancy byloje. Dvi moterys, dirbusios kartu su Nancy 1978 metais aklųjų ir kurčiųjų vaikų mokykloje paliūdijo, kad Nancy buvo joms sakiusi, jog ji nenorėtų gyventi kaip daržovė, jeigu jos gyvybė būtų palaikoma medicinos technika. Nancy daktaras, anksčiau buvęs nusistatęs prieš tai, šį kartą pritarė, kad Nancei dirbtinis maitinimas būtų nutrauktas. Valstijos prokuroras taip pat neprotestavo. Teisėjas leido nutraukti dirbtinį maitinimą. Po 12 - kos dienų Nancy mirė išbuvus be sąmonės, septyneris metus.

Tiek gydytojui tiek teisėjui, tenka susidurti su labai komplikuotomis problemomis, būtent, jam tenka nuspręsti ar sunkiai sergantiems ir beviltiškiems ligoniams vėta pratęsti gyvenimą dirbtinėmis priemonėmis ar leisti jam numirti natūralia, nenužmoginta mirtimi. Toks gyvenimo nutraukimas nepagydomam, esančiam be sąmonės arba skausmą kenčiančiam ligoniui, yra vadinamas eutonazija.

Eutonazija yra graikiškos kilmės žodis, reiškias lengvą mirtį. Euronazija gali būti pasyvi ir aktyvi. Pasyvi eutonazija yra vadinama natūrali, nenužmoginta mirtis, kai nepagydomam, beviltiškai sergančiam ligoniui, leidžiama numirti be skausmų, nutraukiant ekstraordinarines priemones gyvybei palaikyti, pvz.: intraveninius skysčius, kraujo transfuzijos, dirbtinio kvėpavimo bei širdies funkcijos palaikymą. Ligoninui leidžiama numirti tik palengvinant skausmus raminančiais vaistais.

Aktyvi eutonazija, kai nepagydomam ir skausmuose besikankinančiam ligo-

niui suleidžiama didesnis kiekis skausmą malšinančių vaistų nuo kurių jis ir miršta. Aktyvi eutonazija yra traktuojama kaip žmogų dystė, nežiūrint kokios geriausios būtų intencijos.

Daugumos valstijų įstatymai leidžia gydytojui nutraukti ekstraordinarines priemones, jeigu nustatyta, kad smegenų funkcija pranykusi, kitaip sakant, kad smegenys yra mirusios. Mirusių smegenų ląstelių jokių būdu atgaivinti negalima, todėl smegenų funkcijoms pranykus, žmogus gyventi negali ir laikomas mirusiu, nors kiti jo organai, palaikomi dirbtinu kvėpavimu ir intraveniniais skysčiais, gali išsilaikyti ilgiau.

Smegenų funkcija laikoma pranykusia, jeigu ligonis yra gilioje komoje ir nereaguoja į skausmą sukeliančius jaudiklius. Tokio ligonio akių vyzdžiai būna išplėsti ir nereaguoja į šviesą, kraujo spaudimas krenta ir pranyksta spontaninis kvėpavimas. Tačiau galutinai smegenų mirčiai nustatyti reikia svarbaus ir objektyvaus požymio, būtent, elektroencefalogramos, rodančios, kad smegenų funkcija yra pranykusi.

Čia nupasakota smegenų mirtis gydytojui leidžia nuspręsti, bet gana dažnai atsitinka, kaip pavyzdžiui su Nancy Cruzan, kad sužeidus smegenis jų funkcija ne pranyksta visiškai ir smegenys vis dar funkcionuoja. Bet su pažeistomis smegenimis ligonis negali normaliai gyventi – toks ligonis gali tik vegetuoti.

Moderniosios eutonazijos idėja JAV prasidėjo 1938 metais, įsteigus Amerikos Eutonazijos sąjungą. Ta sąjunga propogavo idėją, kad tik pats ligonis, o ne kas kitas, turi teisę nuspręsti ar jis turi būti gydomas ar ne. Jie smerkė medicininių gyvenimą, kuris tik prailgindavo merdėjimą ir su šiuo procesu susijusias kančias, ligoniams duoti tik tokius vaistus, kurie palengvintų jų

kančias taip, kad jie mirtų be skausmų, natūralia, nenužmoginta mirtimi. Sąjunga reikalavo, kad ligonio anksčiau pareikštas noras dėl jo gydymo būtų vykdomas, tiek gydytojų, tiek ligoninių. Amerikos gydytojų sąjunga pritarė pasyviai eutonazijai. Aktyvią eutonaziją ji pasmerkė, nes gydytojas, duodamas Hipokrato priesaiką, pasižada neduoti mirtinų vaistų.

Aktyvią eutonaziją smerkia ir katalikų bažnyčia, bet pasyvią – aprobuoja. Popiežius Pijus XII 1957-ųjų metų lapkričio mėnesį, kalbėdamas anesteziologų kongreso dalyviams Romoje, ragino nevartoti herojiškų priemonių kenčiantiems ir beviltiškiems ligoniams.

Šiuo metu JAV 41 valstija turi įstatymus, jeigu ligonis prieš patekdamas į ligoninę raštiškai pareiškia norą, patvirtintą dviejų liudininkų, kad jo gyvenimas beviltiškos ligos atveju, nebūtų pratęsiamas herojiškais priemonėmis, pripažinus bent dviems gydytojams, tai gydytojas ir ligoninė privalo ligonio norą vykdyti. Toks ligonio noras yra vadinamas LIVING WILL.

Praėjusių metų lapkričio mėnesį prezidentas Bushas pasirašė įstatymą, kad nuo 1991 metų lapkričio mėnesio visos ligoninės ir slaugos namai privalo turėti medicare ir medicaid ligonių raštišką pareiškimą dėl to ar jie nori, kad nepagydomos ligos atveju jų gyvybė būtų palaikoma dirbtinėmis priemonėmis ar ne. Nepagydomų, komoje esančių ligonių, neturinčių aiškių instrukcijų, dabar yra virš 10,000.

Nancy Cruzan gyvybės palaikymas metus kainavo net \$125.000. Logiškai galvojant, žmogui esant nepagydomoje, beviltiškoje būklėje ir kenčiančiam skausmus arba būnant be sąmonės, tik vegetuojant, tolimesnis gyvybės palaikymas dirbtinėmis priemonėmis darosi netikslingas. Todėl pasyvios eutanazijos idėjai pritaria vis daugiau ir daugiau įvairių institucijų ir žmonių. Juo labiau, kad ji remiasi ne tik logika, bet ir gailėsčiu beviltiškoje būklėje esantiems žmonėms.

55 sv. MAISTO PRODUKTŲ
pristatome į namus

LIETUVOJE:

cukrus, ryžiai, mėsa, miltai, kondensuotas pienas, olandiškas sūris, šprotai, aliejus, razinos, riešutai, kava, arbata, prieskoniniai ir t.t. \$95.-
ŠVENTINIS SIUNTINYS:
kava, razinos, riešutai, šprotai, mėsa, šampanas, šokoladas džutėse, gėlės, \$65.-
TRANSPAK, 2638 W. 69th St.,
Chicago, IL 60629
1-312-436-7772

KARGO Į LIETUVĄ!

Drabužiai, maistas, vaistai

MUITO NĖRA, KIEKIS NERIBOTAS

Pristatome į namus pigiausiomis kainomis.

Siuntinius mums siųskite paštu arba UPS.

RŪKYTOS MĖSOS GAMINIAI

su pristatymu į namus 22 svarai – tik \$ 80

ATLANTA IMPORT – EXPORT

2719 W. 71 th St. Chicago IL. 60629

(312) 434-2121

(24-32)

Iš Lietuvos gaunamų laikraščių MARGUMYNAI

- Lietuvos krašto apsaugos departamento duomenimis, ginklai, kuriais Pskovo desantininkai šaudė 1991 metų sausio įvykių dienomis, atgabenti į Lietuvą ir bus bandoma juos nelegaliai parduoti, kad būtų lengviau įrodyti, kad jais šaudė bokšto gynėjai.
 - Panevėžio savivaldybė susirūpinusi turėti Panevėžyje aukštąją mokyklą, kuri turėtų išspręsti šio miesto dvasinio nuosmukio problemą.
 - Liepos 10 dieną Estijos banko valiutos aukcione įvyko sensacija: JAV dolerio kursas pakilo iki 75 rublių. Tokį aukštą dolerio kursą Estijos bankininkai aiškina dar ir tuo, kad nuo liepos 2 dienos neveikia SSSR valstybinio banko valiutinė birža.
 - Telekomunikacijos milžinas – korporacija GTE pranešė, kad sukurta bendra JAV–SSSR įmonė, kuri įrengs ir prižiūrės gerą telefono ir fakso ryšį, sujungiantį Maskvą su Šiaurės Amerika, Vakarų Europa ir Azija. Sandėris pradės veikti nuo š.m. lapkričio mėnesio.
 - Liepos 17-27 dienomis Kauno jūrų skautai organizavo regatą – stovyklą "Kaunas – Nida".
 - Į Lietuvą atvyko Toronto lietuvių bendruomenės choras "Volungė". Koncertai įvyks Vilniuje, Kaune, Šeduvoje, Palangoje, Nidoje, giedos bažnyčiose.
 - Lietuvos Ryšių ministerija informuoja, kad nuo liepos 16 dienos vėl keičiasi ryšių paslaugų kainos: pabrangs laiškų, siuntinių ir banderolių persiuntimas, telefono pasikalbėjimų kainos.
 - Sudaryta vyriausybė komisija dėl Pažaislio architektūrinio ansamblio grąžinimo Kauno arkivyskupijos kurijai.
 - Liepos 26-28 dienomis vyko Pirmasis Kauno tarptautinis folkloro festivalis. Dalyvavo Ispanijos, Prancūzijos, Olandijos, Izraelio, Kipro ir kitų šalių ansambliai.
- "Lietuvos aidas"*
- Mirė pirmasis žmogus Latvijoje, sirgęs AIDS.
 - Lietuva netenka 600 mln. rb per metus dėl to, kad iš respublikos išvežamos prekės, kurioms skiriamos dotacijos – (svalstybinė parama įmonėms balansui išlyginti). Ekonomistų skaičiavimais, kai bus panaikintos dotacijos, mėsos produktai pabrangs 55%, pieno produktai – 20%, o duonos gaminiai – 25%. Tuo būdu kiekvienas Lietuvos gyventojas turės 29 rb papildomų išlaidų.
 - Rugpjūčio 23 dieną vėl bus pažymimos liūdnosios Molotovo – Ribentropo paktą metinės. Tą dieną nuo Vilniaus iki Talino bus nutiestas laužų "ugnies kelias". Pirmasis laužas bus uždegtas prie Vilniaus TV bokšto.
 - Pavasarinio šaukimo metu į TSRS kariuomenę išėjo tarnauti 1037 Lietuvos vaikinai. Iš jų 611 vilniečių, 113 klaidėdžių, kiti iš Šalčininkų ir Vilniaus rajonų.
 - Lietuvos AT patvirtino gyvenimo minimumą – dabar jis yra 225 rb vienam gyventojui per mėnesį.
 - Žemės ūkio ministro pavaduotojas A. Sleževičius pranešė, kad TSRS 1991 m. I ketv. Respublikai pardavė 92% planuotų grūdų kiekio, o Lietuva Sąjungai – 25% pieno ir 35% mėsos. Planuojama, kad III ir IV ketv. Lietuva grąžins skolą, tačiau kitais produktais: karpiais, degtine, ir kiaušiniiais.
- "Vilniaus laikraštis"*
- Palangoje gastroliavęs Los Angeles vyrų kvartetas surinktas lėšas paskyrė "Laiminančio Kristaus" skulptūros atstatymui.
- "Vakarinė Palanga"*
- Šie metai paskelbti LDK Gedimino metais. Gedimino metų iniciatyvinė grupė kviečia kasdien apsilankyti į savanoriškas talkas Gedimino kapo kalnui Vilniuje sutvarkyti.
- "Vakarinės naujienos"*
- Liepos 20 dieną Lietuvos Politinių kalinių sąjunga organizavo Červenės aukų pagerbimą. Jie nuvyko žudymo vietą (netoli Minsko) pastatė koplytstulpį, buvo aukojamos šv. Mišios už nužudytuosius.
- "Kauno laikas"*
- Liepos 15 dieną Vilniuje, ant Bekešo kalno, gediminaičiai buvo uždegtas ugnį, Žalgirio mūšiui paminėti.
 - Atsakydamas į "Jedinstvos" lyderio V. Ivanovo viešus kaltinimus pasisavinus šios organizacijos pinigus, LKP CK narys A. Timofejevičevs pateikė kvitus, kad tuos pinigus (9000 rb) jis pervedęs į OMON sąskaitą.
 - Aštuoniolika Raseinių ir Ariogalos gyventojų apsinuodijo Raseinių restorano konditerijos cecho tortais, kurie čia buvo kepami šurkščiai pažeidžiant gamybos technologiją ir pardavinėjami nepaisant gydytojų įspėjimų.
- "Respublika"*
- Naktį iš birželio 26 į 27 d, "Draugystės" geležinkelio stotyje nuo bėgių nuriedėjo du vagonai su iš Vokietijos pagabentais sprogmenimis. Viena geležinkelio darbuotoja tai paaiškino: "Į darbą darbininkai atvažiuoja "gatavi", liežuvius vos beapverčia. Į nuolatinį girtavimą ir įvairias jų "išdaigas" stoties vadovybė žiūri pro pirštus".
- "Mažoji Lietuva"*
- Šiais metais Jaunuolių karinės tarnybos prie Lietuvių Vyriausybės komisija užregistravo 78 vakinus, kurie pasitraukė iš SA dalinių. Iš jų 4 grįžo atgal į kariuomenę. Kol kas žinomi 6 vaikinai žuvę šiais metais SA. Vienas iš jų pašauktas š.m. pavasarinio šaukimo metu.

Parengė Vitalius Zalkauskas

1991 KELIONĖS Į LIETUVĄ

Nuo 7 iki 14 dienų Lietuvoje
19 įvairių maršrutų

Dauguma kelionių aplenkia Maskvą. Maršrutai įdomūs – Šiluvos Atlaidai, kelionė laivu Baltijos jūroje, Lietuva, Kopenhaga, Varšuva, Helsinkis

Smulkesnėms informacijoms ir lankstinukams, kreipkitės į

BALTIC TOURS

77 Oak St., Suite 4 Newton, MA 02164
Tel. 617-965-8080 Fax 617-332-7781

TALKA LIETUVOS BIBLIOTEKOMS

Trisdešimt septyni savanoriai atsiliepė į Lituaniškos Tyrimo ir Studijų Centro atsišaukimą ir per dvi valandas liepos 24 d. sukrovė virš 42,000 svarų Lietuvai suaukotų knygų į kon-

teinerį prie Jaunimo Centro Chicagoje. Tarp krovėjų buvo svečių iš Lietuvos. Siunta pasieks Vilnių per Gdynią (Lenkija).

Šio konteinerio persiuntimo išlaidas padengė JAV Lietuvių Bendruomenės Dovana Lietuvai. Dr. Anta-

nas Razma, JAV LB pirminkas, išreiškė padėką Centrai už knygų surinkimą, supakavimą ir techniską persiuntimą.

Tai jau ketvirtoji milžiniško masto knygų siunta Lietuvos bibliotekoms, suorganizuota Lituaniškos Tyrimo ir Studijų Centro pirminko prof. dr. Jono Račkausko. Jo apskaičiavimu, visos keturios siuntos sudaro virš 160,000 svarų knygų. Ir priešpaskutinį konteinerį finansavo JAV LB Dovana Lietuvai, p pirmuosius du – JAV LB ir Lietuvių Katalikų Religinė Šalpa.

Knygos per Martyno Mažvydo Lietuvos Nacionalinę Biblioteką sėkmingai pasiekia daugelį Lietuvos bibliotekų, kaip rodo iš įvairiausių miestų gauti padėkos laišukai.

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KRAŠTO VALDYBA LITHUANIAN-AMERICAN COMMUNITY, INC.

2713 West 71st St. • Chicago IL 60629 • (312) 436-0197 • FAX (312) 436-6909

„Dovana Lietuvai“ fondo apimtyje JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdyba įsteigė specialią sąskaitą

ŽUVUSIŲ UŽ LIETUVOS LAISVĘ

šeimų paramai. JAU 20,000 DOLERIŲ, SUAUKOTŲ ŠIAM TIKSLUI, BUVO PERDUOTI PER PREZ. VYTAUTĄ LANDSBERGĮ.

Kova už Lietuvos laisvę vėl pareikalavo naujų aukų – liepos mėnesį buvo nužudyti septyni Lietuvos pasienio tarnautojai.

JAV LB krašto valdyba prašo lietuvių visuomenę paremti žuvusiųjų šeimas.

.....

Skiriu auką žuvusių už Lietuvos laisvę šeimų paramai \$.....

Vardas, pavardė

Adresas

..... Zip

Čekius rašyti „Lithuanian American Community/Laisvė“ vardu ir siųsti 2713 W. 71st St., Chicago, IL 60629. Aukos nurašomos nuo mokesčių.

Lithuanian MERCY LIFT

511 E. 127th Street, Lemont, IL 60439
(708) 257-6777 • Fax (708) 257-6887

MIELI BROLIAI IR SESĖS LIETUVIAI,
15 mėnesių — 15 konteinerių išsiųsta į Lietuvą!
600,000 svarų medikamentų!
\$15,000,000 vertės!

JAV-bių vaistų gamyklos aukoja vaistus Lietuvai, o **Lithuanian Mercy Lift** su aukotojų pagalba apmoka jų persiuntimą laivais, sunkvežimiais, lėktuvais ir traukiniais. Atsižvelgiant į vaistų kokybę, kiekvieno konteinerio pasiuntimas kainuoja nuo \$8,000 iki \$18,000, ypač kai vaistus reikia siųsti šaldytuvuose.

Padėkų laišakai plaukia iš Lietuvos ligoninių, kurios vartoja **Lithuanian Mercy Lift** pasiųstus vaistus.

„Zinome, kad ir pas Jus mana iš dangaus nekrenta. Neabejotinai turite vargo ir išlaidų. Už tai mes nuoširdžiai dėkojame visiems, visiems, tiek asmenims, tiek ligoninėms“, rašo Plungės ligoninės gyd. Edvardas Norkus.

Stora knyga talpina padėkos laiškus iš sekančių ligoninių, nes šie vaistai neina į vaistines. Dėkoja:

Akmenės, Alytaus, Anykščių, Biržų, Ignalinos, Jonavos, Joniškio, Kaišiadorių, Marijampolės, Kauno, Kelmės, Kėdainių, Klaipėdos, Kretingos, Kupiškio, Lazdijų, Mažeikių, Molėtų, Pakruojo, Panevėžio, Pasvalio,

Plungės, Prienų, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Skuodo, Šakių, Šalčininkų, Šiaulių, Šilalės, Šilutės, Širvintų, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės, Utenos, Varėnos, Vilkaviškio, Vilniaus (net 8-nios ligoninės), Druskininkų, Neringos, Palangos, ir kt. ligoninės.

Dėkoja ligoninių vyriausi gydytojai ir pavieniai ligoninių gydytojai — specialistai.

Norint gauti padėkos laiško kopiją, prašome rašyti ar skambinti į **Lithuanian Mercy Lift**.

Lithuanian Mercy Lift, savo ruožtu, dėkoja visiems aukotojams ir praneša, kad jau yra sudarytas 16-tas konteineris ir pradėtas 17-tasis, bet jau trūksta lėšų jų išsiuntimui į Lietuvą.

Vėl krepiamės į geraširdę lietuvių visuomenę skubios finansinės pagalbos.

„Mažiau vienas kita pulkime, daugiau pagelbėkime; mažiau kalbėkime, daugiau padėkime Lietuvai jos kelyje į laisvę“, sako **Lithuanian Mercy Lift** komitetas.

TAD, LAUKIAME AUKŲ!

Atkarpa

**Lithuanian
MERCY LIFT**

Čekius rašyti ir siųst:

Lithuanian Mercy Lift
511 East 127th Street
Lemont, IL 60439 tel. 1-708-257-6777

Aukotojo vardas ir pavardė _____

Adresas _____

Auka \$ _____

Nurašoma nuo mokesčių numeriu: E997-321-3001

GELBĖKIME LIETUVĄ IR JOS ŽMONES!

CLEVELANDE ir apylinkėse

• **DVIEJŲ LIETUVIŲ MENININKIŲ**, grafikės Nijolės Palubinskienės ir keramikės Nijolės von Kiparski, paroda įvyks Pentagon Galerijoje, 3102 Mayfield Rd., Lee ir Mayfield, Cleveland Hts.. Parodos atidarymas penktadienį, rugpjūčio 16, nuo 6–10 val. vakaro. Ji veiks iki rugsėjo 30 d. Galerijos atidaryta: 10 – 5 antr., trečd., šeštad., 10 – 7 ketvirt. Kviečiame atsilankyti.

• **SPECIALIOS EKS-KURSIJOS Į LIETUVĄ** jau suplanuotos 1992 metų ekskursijos – praneša kelionių agentūros atstovas Vytautas Staškus. Visi skrydžiai bus Finnair oro linijomis. Finnair Clevelando skyriaus menedžeris, Johan Wasenstierna, jau rezervavo vietas numatytoms ekskursijoms. Taip pat tariamasi su Kauno miesto turizmo centro vadovybe dėl turistų priėmimų bei aprūpinimų ir šių specialių ekskursijų Lietuvoje maršrutų. V. Staškus tikisi, kad netrukus visi susitarimai bus užbaigti ir tikslios datos bei numatomas kainas bus galima greitai paskelbti.

Besiruošiantieji važiuoti į Lietuvą pagal individualius iškvietus ir norintys apsistoti viešbutyje, skambinkite tel.: 486-2475 V. Staškui. Padedam gauti vizas, paruošiam patogiausią kelionės skristi į Lietuvą maršrutą, pageidaujantiems gyventi viešbutyje Kaune, rezervuojam kambarius.

• **DVIDEŠIMT ŠEŠTOSIOS ŠALFASS** golfo pirmenybės įvyks 1991 m. rugpjūčio 30 d. – rugsėjo 1 d. Quail Hollow vasarvietės golfo laukuose.

Jas rengia Clevelando Lietuvių Golfo klubas.

• **JUODOJO KASPINO DIENA CLEVELANDE.** Tragiška Molotovo – Ribbentropo Pakto 52-ų metų sukaktis bus paminėta įvykio išvakarėse, beveik sutampant su plačiu minėjimu Pabaltijo Valstybėse. **KETVIRTADIENI, RUGPJŪČIO mėn. 22 d. sekančiai:**

7:00 val. vak. ekumeninės pamaldos – vigilija už paskutiniu metu sovietų nužudytus Lietuvos mūtinės pareigūnus **DIEVO MOUTINOS** parapijos bažnyčioje. Pamaldas atlaikys lietuvių, latvių ir estų dvasiškiai, vadovaujami kun. kleb. Gedimino Kijausko, S.J.. Pamaldų metu giedos sol. Aldona Stempuzienė ir kiti.

Visi clevelandiečiai yra kviečiami skaitlingai dalyvauti.

Rengia Clevelando Pabaltiečių Komitetas

• **CLEVELANDO VASARIO 16-TOS GIMNAZIJOS** rėmėjams Aukas Vasario 16-tos gimnazijai maloniai prašome siųsti per Clevelando rėmėjų būrelį **BALFO** vardu, Izabelei Jonaitienei 1532 E. 214 St. Euclid, OH. 44117

PARENGIMAI

1991 m.

• **RUGPJŪČIO 18 d.** Clevelando Lietuvių klubo tradicinė gegužinė įvyks Kroatų sodyboje.

• **RUGSĖJO 8, Šiluvos Šventė** Sv. Jurgio parapijosje.

• **RUGSĖJO 28 d.** Pabaltiečių vakaras Lietuvių namuose, Rengia lietuvių, latvių ir estai.

• **RUGSĖJO 29 d.** Operos solistės Gražinos Apanavičiūtės koncertas. Rengia Lietuvių Kultūrinio darželio valdyba

• **SPALIO 12-13** Lietuvių Dienos. Rengia LB Clevelando apylinkės valdyba.

• **SPALIO 20 d.** Madų Paroda 4 val. p.p. Lietuvių Namų virš. salėj ruošia vyr skaučių Židinys.

• **SPALIO 26 d.** Klaipėdos liaudies meloikos muzikantų ir dainininkų ansamblio **UOSTAMIESČIO MUZIKANTAI** koncertas. Rengia LB Clevelando apylinkės valdyba

• **LAPKRIČIO 10, 11:30 val.** Šv. Jurgio parapijos Mini-Festivalis parapijos salėje.

• **LAPKRIČIO 23,** Lietuvos kariuomenės atsikūrimo minėjimas Lietuvių Namų viršutinėje salėje. Rengia Clevelando ramovėnai.

• **GRUODŽIO 24,** Bendros Kūčios 9:30 v.v. Šv. Jurgio parapijos salėje.

PAGERBŲ TAUTYBIŲ VEIKĖJAI

Clevelando Tautybių Sąjūdžio pirm. Ralph Perkas dėkoja Gražinai Kudukienei už veiklą ir įteikia jai garbės žymenį.

Liepos 17 dieną Amerikos tautybių Sąjūdis savo metinėje Laisvės dienos šventėje pagerbė tautybių žymiuosius veikėjus ir Plain Dealer laikraščio leidėją bei leidėjų bendrovės prezidentą Aleksą Mačeskį (Alex Machaskee).

Ralp Perkas, buvęs Clevelando miesto meras, Tautybių sąjūdžio įkūrėjas ir va das, prieš trisdešimt metų pradėjęs ugdyti Amerikos tautybių vienybės idėją, rodė ir kelią, kuriuo reikia eiti Amerikos politiniame ir visuomeniniame gyvenime, jeigu norima susilaukti paramos savo siekiams. Todėl, pradėdamas Laisvės dienos šventę, jis dar kartą pabrėžė, kad pavergtųjų tautų laisvė ir tautinių kultūrų mozaika Amerikos visuomeniniame peizaže ir yra Sąjūdžio siekis.

Pradžioje Ohio seimelio atstovė ponja Bergansky pristatė Ohio valstijos atstovų rūmų rezoliuciją dėl Baltijos respublikų nepriklausomybės atkūrimo ir jų diplomatinio pripažinimo. Ši rezoliucija seimeliui buvo pasiūlyta pavasarį, bet tik dabar buvo priimta. Atstovė pastebėjo, kad ji sunkiai dirbusi, kol rezoliucija praėjo.

1991 metų Laisvės žymenį Sąjūdis paskyrė Plain

Dealer leidėjui Aleksui Mačeskį, kuris yra serbų kilmės; savo dienraštyje nuolat sekąs ne tik vietinę tautybių veiklą, bet ir tautybių gimtųjų kraštų įvykius, skelbiąs daug pasikalbėjimų iš įvairių kraštų čia atvykusiais politikais ir kultūrininkais.

Plain Dealerio prezidentas, priimdamas žymenį, savo reikšmingame žodyje pastebėjo – aš meldžiuos į serbų šventąjį Savą. Jugoslavija žygiuos pirmyn į laisvę, jeigu tik Serbijos žmonės išlaikys savitarpio vienybę. Šiandien krikščioniškosios vertybės itin reikalingos. Amerikos Bill of Rights (civilinių teisių kodeksas) garantuoja visiems žmonėms laisvę. Laisvė yra ir mūsų laikraščio siekis, kuris šiais metais švenčia 150 metų jubiliejų, – baigė savo žodį Aleksas Mačeski.

Kitų penkių pagerbtųjų tarpe buvo ir Clevelando lietuvių kolonijos veikėja Gražina Kudukienė. Pastarųjų kelerių metų laikotarpyje Gražina ypatinga energija judino šio miesto visuomeninį gyvenimą ir lietuvių apylinkės veiklą, pareiškė Tautybių Sąjūdžio pirmininkas Ralph Perkas. Jos neįsėnkama energijos pirmą kartą įvyko prezidentiniai debatai Clevelando mieste. Ji vadovavo Amerikos mo-

terų balsuotojų lygai, pravedė stiprią propagandą, kad Clevelando miestas būtų paskelbtas įžymiuoju Amerikos miestu, darąs didžiausią progresą. Jos energija garbingoji iškilaus miesto vėliava Clevelandui buvo paskirta net du kartus. Gražina daug sumanumo ir išteklų skyrė ir lietuviškai veiklai, sudarydama "seserystės ryšius" su Kauno miestu, lankydamosi Lietuvoje prekybos ryšių reikalais. Priimdama Tautybių Sąjūdžio žymenį, Gražina Kudukienė išdidžiai pabrėžė, kad savo žmonėms ji dirbanti nuoširdžiai ir giliai jaučianti Tėvynės Lietuvos šaknis.

Kiti Tautybių Sąjūdžio apdovanotieji žymenimis buvo Plain Dealer nuolatinio skyriaus vedėjas Wm. Milleris, Clevelando valstybinio universiteto ekonomikos mokslo profesorius, slovenų veikėjas, Dr. Karl Bonutti, John Carroll universiteto politinių mokslų profesorius, ukrainietis, Michael Pap ir buvęs čekų laikraščio redaktorius, mero Ralph Perko egzekutyvas tautybių reikalams, Vaclovas Hyvnaras (Hyvnar), kuriam Čekoslovakijos Karolio Didžiojo universitetas pripažino ir su teikė teisės mokslo doktoratą.

jst

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

Della E., William J. Sr.,

William J. Jakubs Jr. ir

Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama teikianti jaukią atmosferą rūdiesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

HOUSE FOR SALE

6 & 6 Brick, double in

Euclid

GEORGE KNAUS

Real estate

Tel. 481-9300

GREEN CARD LOTTERY

40,000 AVAILABLE FOR 1992

CALL NOW

TOLL FREE: 1-800-767-5906

(30-38)

Skubiai ir nebrangiai parduodama labai geros kokybės medžiaga visam tautiniam kostimui, kabliuku nerti lininiai kostiumėliai, staltiesės ir kiti suvenyrai iš Lietuvos.

A Juodikis tel. 447-1459

RITA MATAS - Broker - G.R.I. - C.R.A.

MATAS REALTORS

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

DIRVA

IVYKIŲ KRONIKA

KORP. NEO-LITHUANIA 19-to SUVAŽIAVIMO,
IVYKSTANČIO 1991 m. rugsėjo mėn. 6-8 d.,
OLYMPIA VILLAGE OCONOMOWOC, Wisconsin

DARBOTVARKĖ

Rugsėjo 6 d. – penktadienis

7:00 – 9:00 val. vak. Registracija
9:00 val. vak. Susipažinimo valandėlė

Rugsėjo 7 d. – šeštadienis

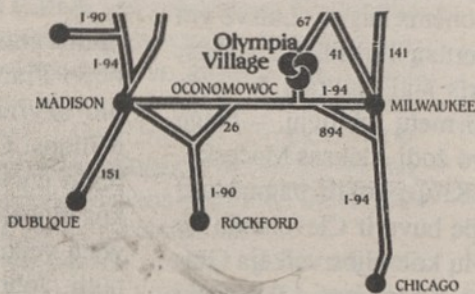
9:30 val. ryto Registracija
10:00 " " Iškilmingas posėdis, Suvažiavimo atidarymas
1. Pirmininko žodis
2. mirusiųjų pagerbimas
3. kol. Vidos Jonušienės paskaita
4. Suvažiavimo prezidiumo sudarymas
10:45 val. ryto Pirmas darbo posėdis
1. komisijų sudarymas: registracijos, nominacijų, spaudos ir nutarimų
2. praėjusio Suvažiavimo protokolo skaitymas
3. valdybos pranešimai
a. pirmininko
b. izdininko
c. arbiter elegantiarum
4. revizijos komisijos pranešimas
5. pasisakymai dėl pranešimų
12:30 val. p.p. Pietūs
1:30 val. p.p. Pirmo darbo posėdžio tęsė
6. garbės teismo pranešimas
7. Korp. leidinio redakcinės kolegijos pranešimas
8. Naujosios Vilties žurnalo pranešimas
9. Tautinio Kultūros fondo pranešimas
10. diskusijos dėl pranešimų
3:30 val. p.p. Antras darbo posėdis
1. Korp. padalinių pranešimai
2. Rinkimai:
a. Vyr. Valdybos
b. Revisijos komisijos
c. Garbės teismo
d. Tarybos
3. Nutarimų komisijos pranešimas
4. Pasiūlymai bei sumanymai
5. Suvažiavimo uždarymas
7:00 val. vak. Vakariene
10:00 val. vak. Alutis

Rugsėjo 9 d. – sekmadienis

9:00 val. ryto – 2:00 val. p.p. "Brunch"
Laisvą dieną, visokie sportai: golf, tenisas, baseinas, dviračiai, "spa", ir t.t.

Dėl registracijos ir
informacijos kreiptis
į Vidą Jonušienę:

12500 Pawnee Rd.
Palos Park, IL 60464
708-448-4520

Olympia Village is located a convenient
30 minutes west of Milwaukee (two hours
from Chicago) in Oconomowoc, Wisconsin.

Simply travel Interstate 94 to
Oconomowoc exit. North one mile.

STAMBI AUKA
KORPORACIJAI
NEO-LITHUANIA

Savo laiške korporacijos
Vyr. Valdybai Broniaus Tiš

kaus žmona Agota Tiškuvienė rašo: "Siunčiu čekį sumoje \$1000, – savo vyro Broniaus Tiškaus atminimui. Jis buvo korporantas

nuo studijų laikų Vytauto Didžiojo Universitete Kaune. Visada šią korporaciją mylėjo, tik gyvenimo toliai bei visos kitos priežastys negalėjo leisti būti aktyviu nariu. Palaidojau Jį su korp. Neo-Lithuania spalvomis ir Lietuva Brangi himnu."

Bronius Tiškus mirė š. m. birželio 14 d. St. Louis priemiestyje Collinsville, IL, kur buvo ir palaidotas.

Bronius buvo tylus, draugiškas, stengėsi būti aktyviu korporantu ir išeivijoje dalyvaudamas suvažiavimuose bei išvykose nors ir toli gyvendamas nuo korporacijos padalinių. Bronius labai džiaugėsi atsikūrusia korporacija Lietuvoje.

Korp. Neo-Lithuania Vyriausioji Valdyba širdingai dėkoja Broniaus žmonai Agotai Tiškuvienai už tokią didelį auką, o Broniaus Tiškaus atminimas korporacijoje liks šviesus visiems laikams.

Korp. Neo-Lithuania
Vyriausioji Valdyba

Baltųjų Rūmų pareigūnas Jim Schafer prezidento Bush vardu atsiuntė JAV LB krašto valdybai padėką už prezidentui nusiųstas peticijas, kurias pasirašė tūkstančiai lietuvių Dainų šventės metu. Ponas Scheafer užtikrina, kad Baltieji Rūmai skiria didelį dėmesį lietuvių mintims išreikštos peticijoje. Kaip žinia, peticijoje prezidentas Bush buvo prašomas pripažinti Lietuvos vyriausybę, pasmerkti sovietų siautėjimą Lietuvoje, sulaukyti ekonominę paramą Sovietų Sąjungai iki bus ištraukta sovietų kariuomenė iš Lietuvos.

JAV LB Inf.

MŪSŲ KLAIPĖDAI 739 METAI

Lietuvos vienintėlis jūrų uostas Klaipėda atšventė 739 metų sukaktį. Sukaktis buvo minima visą savaitę. Pradžioje buvo jūros diena, o vėliau įvairūs renginiai, kurie skatino daugiau ir daugiau minėti jūros svarbą, ją mylėti ir ją įkinkyti į tautos materialinį išsilaikymą.

Minėjime dalyvavo tūkstančiai žmonių.

Santaros – Šviesos suvažiavimas

1991 m. rugsėjo 5-8 d.d. Pasaulio Lietuvių centre, Lemont, Illinois vyks Santaros – Šviesos federacijos 38-asis suvažiavimas.

Suvažiavimo programoje dalyvauti pakviesti: Egidijus Aleksandravičius, Alfredas Bumblauskas, Ričardas Gavelis, Ilona Gražytė – Maziliauskienė, Violeta Kelertienė, Kostas Ostrauskas, Vytautas Radžvilas, Zenonas Rekašius, Leonas Sabaliūnas, Saulius Sužiedėlis, Liūnė Sutema, Marius Šaulauskas, Rimvydas Šilbajoris, Julius Šmulskštys, Aleksandras Štomas, Albertas Zalatorius ir kiti.

Suvažiavimo programa:

Rugsėjo 5 d.

* Zenonas Rekašius: "Energetiniai mitai ir mitologinė politika".

* Marius Šaulauskas, "Naujoji politinė filosofija Rytų Europoje."

Rugsėjo 6 d.

* Rimvydas Šilbajoris, "Broniaus Radzevičiaus stilistiką".

* Egidijus Aleksandravičius, Nauji požiūriai į XIX amžiaus Lietuvos istoriją".

* Aleksandras Štomas, "Atsikuriančios Lietuvos valstybingumo problemos ir perspektyvos".

Simpoziumas "Tautiniai sąjūdžiai ir vakarietiška demokratija": Ilona Gražytė-Maziliauskienė, Leonas Sabaliūnas, Julius Šmulskštys.

Santaros – Šviesos, Algimanto Mackaus Knygų Fondo, Metmenų, AM&M Fundacijos ir Multidisciplinariųjų Studijų Instituto posėdžiai.

* Arvydas Šliogeris, "Lietuviškos sąmonės laisvėjimo raida: post – stalinizmas iki Atgimimo ir kas toliau?"

Rugsėjo 7 d.

* Saulius Sužiedėlis, "Penkiasdešimčiai metų praėjus: lietuvių tautos sukilimo ir laikinosios vyriausybės istorijos interpretacijų disonansai".

* Ričardas Gavelis, "Lietuvių literatūra tarp moralinio šauksmo ir privatizacijos".

* Albertas Zalatorius, "Lietuvių kultūros dabartinė situacija".

* Vytautas Radžvilas, "Liberalų galvosena post – sovietinės Lietuvos kultūroje ir politikoje".

Literatūros vakaras: Ričardas Gavelis, Kostas Ostrauskas, Liūnė Sutema.

Naujų knygų sutiktuves.

Rugsėjo 8 d. Alfredas Bumblauskas, "Lietuva vidurio Europos istorinėje raidoje".

Kūrėjui – savanoriui, Vyčio Kryžiaus
Kavalierei, aviacijos pulkininkui

A. A.

LIORNTUI JONUI

mirus, žmonai ONUTEI, dukrai INAI su šeima,
giminėms ir artimiesiems reiškiame gilią užuojautą.

Marija ir Jonas Adomaičiai

Los Angeles Tautinių Namų nariui

A. A.

VLADUI PAŽIŪRAI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiame
žmonai ALFONSAI, giminėms ir artimiesiems.

Los Angeles Lietuvių Tautiniai
Namai

Lietuvos kariuomenės kūrėjui savanoriui

DR. KAZIMIERUI PAUTINIUI

mirus, jo liūdintiems vaikams ALGIMANTUI,
MINDAUGUI, BIRUTEI ir jų šeimoms bei
visiems giminėms, skausmo valandose,
reiškiame mūsų gilią užuojautą ir kartu liūdimė.

Irena ir Jonas Kapčiai, Florida

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas
767 East 185th Street
Cleveland, Ohio 44119

481-6677